

LETO XXIII. Štev. 148

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

"LJUDSKA PRAVICA"
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1956 - MED NARODNOSVO-
BODILNO BOJBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULJA 1956 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1957 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z "BORBO".

Pozdrav kongresu

Kongres delavskih svetov bo pomemben datum v zgodovini samoupravljanja proizvajalcev, ki z upravljanjem v proizvodnji postajajo glavna gibalna in ustvarjalna sila v navezovanju res svobodnih in človeških stikov med ljudmi. Ta prvi kongres, sklican v času, ko so možne najbolj realne ocene našega družbenega sistema po sedemletnih izkušnjah dejavnosti delavskega razreda v proizvodnji in upravljanju, potem ko je njegovo delovanje in mišljenje postalo proizvod že jasno začrtanih oblik samoupravnosti, bo pozdravila jugoslovanska javnost z največjim ponosom, ker bo s svojo razpravo in sadovi izrazil najlepše uspehe in največje pridobitve delavskega razreda in delovnih ljudi naše dežele.

Kakšno mesto so dosegli delavski sveti, s kakšnim družbenim pomenom so želi vse uspehe v našem gospodarskem in družbenem razvoju, kakšno vlogo so imeli v naši socialistični izgradnji — to je tisto, kar bo kongres delavskih svetov obravnaval in potrdil in na podlagi česar bo lahko začrtal smernice bodočega dela. Te smernice bodo važne, ker jih bomo dobili v času, ko se pripravljamo na nadaljnjo izgrajevanje našega gospodarskega sistema, ki bo omogočil upostavitvi večje materialne osnove samoupravljanja.

V socialistični Jugoslaviji delavski razred v svoji vodilni funkciji ni prišel do veljave samo prek politične oblasti, marveč je v pogojih podružbljenih proizvajalnih sredstev upostavil neposredno oblast kot združeni proizvajalec v procesu dela in družbene razdelitve proizvodov. S temi svojimi položaji in funkcijo je odprl pota razvoju neposrednega upravljanja tudi za ostale delovne ljudi v raznih oblikah družbenega samoupravljanja. Ves sistem v mehanizmu družbene samouprave je postopoma premaknil težišče izgradnje socializma z države oziroma njenega aparata na pobudo delavskega razreda in drugih delovnih množic.

Nastala protislovja dvojnih koristi, ki se pojavljajo v sodobni socialistični izgradnji — osebne in kolektivne koristi — je bilo moč učinkovito premagovati samo prek delavskih svetov, njihovega mehanizma upravljanja zato, ker lahko vsak proizvajalec posamez sodeluje v upravljanju podjetja in ker je njegova odgovornost, izvirajoča iz pravice do upravljanja, nujno narekovala delavskim svetom, da ustvarijo takšne pogoje, ki bodo povezovali individualne koristi s kolektivnimi. Delavski sveti, ki stoje na stališču, da je individualna korist v pogojih družbene lastnine ena izmed gonilnih sil družbenih gibanj in ki povezujejo gmoine koristi proizvajalcev z materialnimi uspehi vsega kolektiva, so v procesu svojega razvoja ustvarjali nove vire samopobude pri posameznih in pri kolektivu v premagovanju težav v proizvodnji, da bi način gospodarjenja kolektiva dosegel kar največji gmojni učinek na trgu.

Neposredno upravljanje proizvodnega procesa je omogočilo delavskemu razredu, da je mnogo hitreje odstranil vse pomanjkljivosti kot posledice subjektivnih ukrepov ljudi in njihovih organizacij, kakor tudi pomanjkljivosti, ki so nastale z objektivnim gibanjem. Zdaj je očitno, da protislovja med umskim in ročnim delom mnogo hitreje izginejo v pogojih družbene lastnine, družbene proizvodnje in družbenega upravljanja proizvajalcev, kakor v pogojih razrednega ali birokratskega sistema. Prek oblik delavskih svetov se proizvajalno delo povezuje z umsko funkcijo upravljanja.

V sodobnem socializmu bi lahko našli celo vrsto protislovi, ki so bila v svojih oblikah včas videti tudi nepremostljiva za daljše obdobje, v naših razmerah pa smo jim bili kos s sistemom samoupravljanja proizvajalcev in njihovim združevanjem v komunalne skupnosti ali pa jih bomo kmalu odstranili. Sistem samouprave je lahko odstranil odmaknjenost proizvajalcev od sredstev dela, od pogojev dela.

Zato bodo delo in sklepi tega kongresa za nas zelo važni, vzbujajo pa tudi veliko zanimanje socialističnih sil zunaj naše dežele.

V prizadevanju, da bi bili kos mnogim svojim protisloviom, si delavska gibanja mnogih dežel v različnih pogojih in z različnimi možnostmi prizadevajo, da bi uresničila sodelovanje delavcev v upravljanju ali nadzorstvo nad proizvodnjo. Socializem je postal enoten svetovni proces, ki išče poti in načine, kako bi prišel do veljave v vseh družbenih redih. Zato je sodelovanje proizvajalcev v upravljanju gospodarstva ena izmed zakonitosti socialističnega razvoja.

To sodelovanje je posledica različnih procesov, bodi da nastajajo na podlagi protislovi med čedalje bolj podružbljeno proizvodnjo in individualnim prisvajanjem ali med družbeno lastnino in nedružbenim upravljanjem. Naše izkušnje kažejo, da pri nas ne prvega ne drugega procesa ni bilo moč uresničiti ne s krepijo vloga centralizirane oblasti ne z različnimi oblikami državnega kapitalističnega sistema. Sami procesi spontano narekujejo razne oblike sodelovanja kot protiutež družbeno odtujenim silam. Zato se delavska gibanja mnogih dežel čedalje bolj zanimajo za idejo delavskega samoupravljanja, ker spoznavajo, da je v tej ideji eno glavnih načel socialističnih družbenih odnosov.

Glede na našo deželo bo ta kongres še bolj proučil sistem delavskega samoupravljanja in prispeval k odstranitvi mnogih negativnih težav in pomanjkljivosti v dosedanem delu, mobiliziral bo nove napore v izgradnji materialne baze naše družbe.

Usmeritev na večjo delovno storilnost kot glavni pogoj za zboljšanje standarda s sodelovanjem proizvajalcev v razdelitvi dohodka, uveljavljanje popolnejše pravice neposrednega proizvajalca do zaslužka po delu, povečanje funkcionalne samostojnosti podjetij, združevanje podjetij na poslovni in gospodarski podlagi, nadaljnje proučevanje gospodarskih odnosov v podjetjih in organih upravljanja ter vrsta podobnih problemov, ki jih bo kongres načel in obravnaval — vse to bo predmet razprave na kongresu in vse to bo redilo sadove in oblike sklepov, ki bodo okrepijo nadaljnjo demokratizacijo našega družbenega sistema, dostojanstvo delovnega človeka in njegovo vodilno družbeno vlogo. AVDO HUMO

GLAVNA POSREDNIKA
v alžirskem sporu — Maroko in Tunizija?

Cedalje več glasov proti internacionalizaciji alžirskega vprašanja

Pariz, 24. jun. (Tanjug). Posebni vladni odbor za alžirska vprašanja je danes obravnaval možnost, da bi umaknil nekaj francoskih čet iz Tunizije, kjer ima Francija 75.000 vojakov.

V zadnjih mesecih so manevri francoskih čet v Tuniziji sprožili več srditih in krvavih spopadov. Posledica tuniških zahtev, naj se francoske čete umaknejo v vojašnice, pa je bila, da je Francija ustavila vso finančno pomoč Tuniziji. Nova francoska vlada pa je sprejela tuniške zahteve po prenehanju premikov vseh čet in obljubila revizijo sklepa o pomoči. Naposled se je vojni minister André Maurice, ki se je včeraj vrnil s prvega inšpekcijskega potovanja v Alžir, izrekel za premestitev francoskih čet iz Tunizije v Alžir. Po francoskem mnenju bi dosegli s tem na en mah dva cilja: zadovoljili bi tuniške zahteve po umiku tujih čet in na razpolago bi imeli potrebne čete za nove okrepitve francoskega korpusa v Alžiru.

Predsednik tuniške vlade Burgiba je nedavno izjavil, da Tunizija »ne more ostati nevtralna nasproti alžirski tragediji, dokler francoske čete uporabljajo tuniško ozemlje kot bazo za svoje operacije proti Alžiru«. Pred tremi dnevi je Burgiba znova izrazil prepričanje, da bi bilo moč alžirski spor mirno poravnati, če bi upostavili severnoafriško zvezo Mahreba (Tunizija-Alžir in Maroko) v okviru francosko-afriške skupnosti.

Tudi vladni francoski predstavniki vztrajajo na upostavitvi takšne skupnosti, ki bi razen treh severnoafriških dežel obsegala tudi Saharo z nedavno odkritimi petrolejskimi vrelci ter kolonije v Ekvatorialni in Zahodni Afriki,

bogate z rudami in rudninami. Glavne razlike v teh načrtih se nanašajo na zahteve Alžircev po neodvisnosti, vsem ko je francoska vlada pripravljena pripoznati Alžiru samo »široko krajevno avtonomijo«.

Danes pa v Parizu poudarjajo, da so se možnosti pogajanj za kompromis med obema podobnima načrtoma povečale zlasti po izjavi večjega števila maroških nacionalističnih prvakov, ki so se izrekli proti poskusom, da bi »alžirski spor internacionalizirali«. Vodja vladne stranke Istiklala El Fasi je včeraj zavrnil možnost, da bi se »ZDA, Združeni narodi ali katerekoli

druge države ali organizacije vmešavale v izključno francosko-afriške odnose« in poudaril, da bi to škalo razmerje med silami v Afriki.

Zunanji pritisk na Francijo, naj hitro konča spor v Alžiru, zlasti pritisk Amerike, je v Parizu že zdaj vzbudil skrajno zaskrbljenost, predvsem spričo izkušeni s podobno proceduro med vojno v Indokini. Velike gospodarske koristi Francije v Tuniziji in Maroku, zdaj pa še v Sahari, bi bile namreč hudo ogrožene, če bi dobil ta spor mednarodno obeležje. Možnosti, da bi naglo poravnali spor med Francijo na eni ter Tunizijo in Marokom na drugi strani, krepe zato tiste težnje v Franciji, ki iščejo v teh bivših protektoratih glavna posrednika za obravnavanje alžirskega spora.

Ploha opozicijskih kritik

se bo sprožila danes v Spodnjem domu na račun britanske vladne politike

London, 24. jun. (Tanjug). Po tritedenskih parlamentarnih počitnicah bo imela britanska vlada jutri spet opraviti s ploho opozicijskih kritik, izmed katerih jih bo veliko slišati iz vrst konservativne parlamentarne skupine.

Ker so britansko vodilno bombno preizkusilo in si je Velika Britanija pridobila sloves »hidrogenske velesile«, bo laburistična parlamentarna skupina pritisnila na vlado, naj sprejme sovjetski predlog o opustitvi poskusnih atomskih eksplozij in o kontroli ter zahteva, naj dajo v tem smislu napotke britanskemu delegatu v ožjem odboru razorožitvene komisije.

Številne laburistične kritike bodo letele na račun ministrskega predsednika Macmillana, ki je v nedavnem odgovoru na pismo maršala Bulganina izjavil, da ne more biti splošnega sporazuma o razorožitvi brez združitve Nemčije. Laburisti bodo vztrajali na tem, naj predsednik pobježe pojasni stališče svoje vlade glede na trenutni razvoj razgovorov o razorožitvi.

Prav tako bodo razmotrili politiko Velike Britanije na Bliznjem vzhodu. Laburisti bi radi vedeli, koliko je konservativna vlada pripravljena odrediti se ustvarjanju pozicije sil na Bliznjem vzhodu in ali je pripravljena — ob udeležbi ZDA in ob sodelovanju s SZ — da ondi ohrani mir.

Laburistične kritike bodo zlasti nabrušene zoper ciprsko vprašanje in nadaljnji obstoj gubernorja Hardinga, katerega umik laburistični časniki nepreklicno terjajo.

Boji v Alžiru

Pariz, 24. jun. (Tanjug). Alžirsko poveljstvo francoske vojske je danes objavilo, da so uporniki v zadnjih 24 urah izvedli več kot 30 večjih napadov na francoska oporišča na zahodu Alžira. Na vzhodu pri Bonu, na področju mesta Alžira kakor tudi na centralnih področjih pri Medelji so Alžirci prav tako izvršili več diverzij in atentatov.

Gospodarstvo Evrope

je treba vskladiti ne glede na družbeni red v posameznih deželah — je bil sklep zasedanja Sveta za medsebojno gospodarsko pomoč v Varšavi

Varšava, 24. jun. — V Varšavi je bilo od 18. do 22. junija zasedanje Sveta za medsebojno gospodarsko pomoč, na katerem so sklenili, da bodo ustvarili pogoje za čimvečji razvoj gospodarskega sodelovanja vseh evropskih dežel ne glede na njihov družbeni red. Na zasedanju so poudarili, da bi upostavitev skupnega evropskega trga in Evroatoma ovirala razvoj zunanje trgovine in druge oblike gospodarskega sodelovanja. Predstavniki na zasedanju zastopanih dežel so podpisali večstranski klirinški sporazum, ki bo prispeval k povečanju trgovine med socialističnimi deželami.

Na zasedanju so ugotovili, da je treba nadaljevati delo, da bi vskladili narodne gospodarske načrte. Odobrili so tudi ukrepe za zboljšanje preskrbe s petrolejem, premogom, jeklom, barvnimi kovinami in drugimi potrebščinami. Spričo povečanja trgovine z zainteresiranimi deželami so ministri za promet na zasedanju poročali o ukrepih za prevoz blaga po zračni in vodni poti. Zasedanja so se udeležile delegacije Madžarske, Bolgarije, Albanije, Vzhodne Nemčije, Poljske, Romunije, ZSSR in Češkoslovaške, kot opazovalci pa so bili navzoči predstavniki LR Kitajske, Jugoslavije in Severne Koreje.

POSLEDICE NAPADA NA EGIPT

Narodom Srednjega vzhoda je prinesel velike tegobe, ker je zavrl njih razvoj

(Od našega stalnega dopisnika)

New York, 24. jun. — Posledice hude politične krize v zvezi s Sueskim prekopom ter angleško-francosko-izraelskim napadom na Egipt, so bile, kar zadeva gospodarstvo srednjevzhodnih dežel, tako občutne, toda v glavnem krajevnega značaja in trajale ne bodo, posebno dolgo.

Tako je rečeno v študiji OZN o gospodarskem razvoju Srednjega vzhoda, ki so jo danes tu objavili.

Med napadom na Egipt so porušili mnogo poslopj ter uničili precej vozil in gospodarskih objektov. Na Sueskem področju je nastala precejšnja brezposelnost. Napad je povzročil tudi motnje v zunanji trgovini srednjevzhodnih dežel in v mednarodnem trgovinskem prometu. Industrijska proizvodnja na Srednjem vzhodu je padla, zmanjšal se je tudi dotok deviz od turizma in okrepile so se inflacijske težnje. Egiptu kot napadeni deželi so napravili v tem oziru veliko škodo. Pa tudi Izrael kot eden izmed napadalcev ima v lastnem gospodarstvu veliko škodo.

Obisk pri ranjencih v Rafahu

El Ariš, 24. jun. (Tanjug). Komandant jugoslovanskega odreda v sestavi varnostnih sil OZN podpolkovnik Bogdan Koričan je s skupino oficirjev in vojakov predvečerašnjim popoldne obiskal ranjene jugoslovanske vojake, ki se zdravijo v kanadski vojaški bolnišnici v Rafahu. Kakor pravijo zdravniki, ranjeni vojaki niso v življenjski nevarnosti in se njihovo zdravstveno stanje boljša.

poškodovane naftovode so delno popravili. Tako gospodarstvo Srednjega vzhoda polagoma celirane.

Egipt so napadli v času, ko so začele dežele Srednjega vzhoda razvijati svoje gospodarstvo. Egipt, Irak, Libanon, Sirija in Izrael imajo pripravljene daljnosežne programe kmetijskih investicij, ki jih bodo morale zdaj skrečiti ali pa čakati na boljše čase. Večina srednjevzhodnih dežel je pripravila tudi načrte o ukrepih in investicijah za povečanje industrijske proizvodnje. Finančne neprilike po napadu so seveda zavrlje vse te ukrepe.

Studija OZN navaja, da je celotna proizvodnja srednjevzhodne nafte v letu 1954 narasla za 12,8%, predlanskim pa za 18,3%. Lani, po napadu na Egipt, pa je narasla samo za 5,5%. Inflacijske težnje na Srednjem vzhodu je čutili enak, kakor v mnogih drugih deželah, le da jih je napad še povečal. Napad je prinesel narodom Srednjega vzhoda velike tegobe, ker je zavrl njihov razvoj.

B. Lazić

Seja Zveznega izvršnega sveta

Beograd, 24. jun. Zvezni izvršni svet je imel danes pod predsedstvom podpredsednika Edvarda Kardelja sejo, na kateri je proučil stanje in osnovne probleme prometa in zvez ter perspektive njihovega razvoja.

Na seji je Zvezni izvršni svet sprejel tudi nekaj osnutkov zakonov, ki jih bo predložil v obravnavo Zvezni ljudski skupščini. Med drugimi so sprejeli osnutke zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o ureditvi občin in okrajev, zakona o organizaciji znanstvenega dela, zakona o avtorskih pravicah, zakona o vojaških vojnih invalidih itd.

Gošnjak pri Žukovu

Moskva, 24. jun. (TASS). Sovjetski obrambni minister maršal Žukov je danes sprejel jugoslovanskega sekretarja za narodno obrambo generala armije Ivana Gošnjaka. Navzroč je bil tudi armijski general Aleksej Antonov. Sestanek je minil v prijateljskem vzdušju.

V razpravah, ki se bodo začele jutri, bo dobil važno mesto tudi notranji položaj. Pričakujejo, da bo vodja laburistične opozicije Gaitskell zahteval, naj bi prej ko mogoče začeli parlamentarno debato o pooblastilih notranjega ministra, da odreja prisluškovanje zasebnih telefonskih razgovorov, nadalje o raznih tajnih sodiščih, volunjenju na univerzi in med državnimi uslužbenci. Več konservativnih poslancev pa bo hotelo zvedeti podrobnosti o praksi prisluškovanja.

Konvencija o 24-urnem tedenskem oddihu sprejeta

Zeneva, 24. jun. (Reuter). Na 40. konferenci Mednarodne organizacije dela so danes sprejeli konvencijo, ki določa za ljudi, zaposlene v uradih in trgovini, nepretrgani 24-urni tedenski oddih. Konvencija določa, naj bi dali tedenski oddih hkrati vsem uslužbencem, ki delajo v istem podjetju ali ustanovi, kjer je to mogoče, in naj bi bilo to na dan, ki je v določeni deželi oziroma na določenem področju običajno namenjen za tedenski oddih.

Konferenca je prav tako sprejela priporočilo, naj bi povsod, kjer bi bilo to praktično mogoče, uveljavili neprekinjeni tedenski oddih, ki ne bi trajal manj od 36 ur. To priporočilo se prav tako nanaša na delavce v trgovini in na uslužbence.

Predčasen povratek Huseina iz Iraka

Bagdad, 24. jun. (AFP). Kakor so uradno objavili, bodo jordanski kralj Husein in člani uradne jordanske delegacije danes odpotovali z letalom iz Bagdada v Aman. Kosilo, ki naj bi ga jutri priredil iraški predsednik vlade, kakor tudi sprejemi, ki so bili določeni za jutri, so bili zaradi nepritrkanega odhoda kralja Huseina odpovedani.

V skupnem iraško-jordanskem poročilu, ki so ga objavili o razgovorih med obema vladarjema v Bagdadu, je rečeno, da bosta obe deželi še nadalje podpirali načela Arabske lige in ustanovne listine OZN. Prav tako izražata svojo privrženost arabskemu obrambnemu paktu.

Jordanija in Irak podpirata tudi boj alžirskega naroda proti francoskemu imperializmu.

VREMENSKA NAPOVED

za torek, 25. junija 1957

Pretežno oblačno z vmesnimi padavinami, ki bodo v zahodni Sloveniji močnejše. Nekoliko hladneje.

STANJE VREMENA

V zvezi s hladnim zrakom, ki je dosegel Alpe, se je nad zahodno in srednjo Evropo razvil področje nizkega zračnega pritiska in se pomika proti vzhodu. Hladnejši zrak bo postopoma zajel tudi naše kraje in povzročil obilnejše padavine.

S PLENUMA OKRAJNEGA ODBORA SZDL LJUBLJANA

S SEJE GOSPODARSKIH ODBOROV LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

DNEVNIK

Kažipot bodoči preskrbi

Ljubljana, 24. junija. — Danes dopoldne je bila seja Okrajnega odbora SZDL Ljubljana. Na seji so govorili o nekaterih vprašanih preskrbe Ljubljane in drugih potrošniških centrov v okraju.

Razgovoru o preskrbi Ljubljane s kmetijskimi pridelki so se razen predstavnikov gospodarskega in političnega življenja kočevskega okraja udeležili tudi članica Glavnega odbora SZDL tovarišica Vida Tomšič, podpredsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS tovariš Viktor Avbelj, predsednik OLO Ljubljana dr. Marijan Dermastia in več ljudskih poslancev.

Glavno poročilo je na seji plenuma, ki ga je začel in vodil predsednik Okrajnega odbora SZDL Janez Vipotnik, je prebral tovariš Janez Nedog. Po izbrnem poročilu, ki je privrkat v zadnjih letih sistematično prikazalo vrsto dokumentiranih dejstev iz problematike rednega oskrbovanja ljubljanskega tržišča, se je razvila plodna razprava, v katero sta posegla tudi tovarišica Vida Tomšičeva in

Viktor Avbelj.

Na koncu večurnih razgovorov o problematiki preskrbe Ljubljane je tovariš Janez Vipotnik predlagal, naj bi posebni koordinacijski odbor, sestavljen iz ljudi vseh tistih panog dejavnosti, ki se ukvarjajo z oskrbovanjem ljubljanskega tržišča, dokončno proučil organizacijo trgovinske in zadrzne trgovske mreže. Izsledki tega koordinacijskega odbora naj bi bili kažipot bodoči organizaciji oskrbovanja največjega potrošnega skladišča v Sloveniji. Na seji okrajnega plenuma SZDL so se sklenili, da bodo o oskrbovanju ljubljanskega trga razpravljali tudi na prihodnji seji plenuma Okrajnega odbora SZDL, vrsto vprašanj, ki so jih današnji razgovori na seji nanizali, pa naj bi rešil občinski in okrajni organ za blaginjo in promet.

ELEKTRIFIKACIJA

in ureditev najbolj obremenjenih križišč

prvi zahtevi za postopno rekonstrukcijo ljubljanskega »železniškega vozla«

Ljubljana, 24. junija. Gospodarska odbora obeh zborov Ljudske skupščine LRS sta se danes dopoldne odločila za skupno obratno vprašanje, kako rešiti ljubljanski železniški vozla. Obrazložitev k resoluciji, ki jo je o tem predložil Ljudski skupščini Izvršni svet LRS, je podal Matija Maležič.

Med drugim je dejal, da je to prvi primer, ko bo neki večji splošni investiciji določila okvirje Ljudska skupščina in da bi bilo treba posej pri vseh širših javnih investicijah tako ravnati. Ker zahteva rekonstrukcija ljubljanskega vozla veliko časa in sredstev, je treba stopiti na trdna tla. Predvsem se je treba vprašati: ali je celotna rešitev »vozla« res že tolikanj pereča, da je treba brez odlašanja začeti s celotno rekonstrukcijo, ki traja precej čez deset milijard sredstev.

MNENJE IZVRŠNEGA SVETA

Po mnenju Izvršnega sveta, ki je upošteval vsa številna in zamotana vprašanja okrog investicije, kompleksna rešitev še ni neodložljivo nujna, pač pa je treba čimprej odpraviti huda prometna ozka grla, zlasti pri srečanju Titove in Celovške ceste z železniško progo, in pa urediti ljubljanske postaje. Predvsem pa je v tem sklopu najbolj nujna čimprejšnja izvedba elektrifikacije železnice Postojna—Ljubljana—Jesenice. Zato je bistvo predložene resolucije, da mora izvedba vozlišča dopuščati manjše zaključne etapne možnosti, ki bi najbolj pereče probleme čimprej odpravile, medtem ko bi ostale naloge počakale na ugodnejše možnosti. Tovariš Maležič je ob koncu omenil, da je, glede na sedanjim možnostim prikladnejšo etapno izvedbo, realnejša A-varianta v niveletih.

NAJBOLJŠA TEHNIČNA REŠITEV VENDAR BO V SKLADU Z MOŽNOSTMI

Vsi poslanci, ki so razpravljali, so se strinjali z resolucijo v toliko, da naš znani gospodarski položaj terja postopno reševanje vozlišča z manjšimi, zaključnimi etapnimi izvedbami. Nekateri izmed diskutantov pa so postavili vprašanje, koliko časa bo rešitev po resoluciji ustrezala, kajti lepo in dobro pač ne gresta v najboljši sklad s hitrim in po-

teni. Bili so mnenja, da je Ljubljana pomembno mednarodno križišče, ki bo glede na predviden razvoj še izredno pridobilo na pomenu. Zato je vprašanje ustrezne rešitve železniškega vozla v Ljubljani izredno zapleteno ter je v tem primeru treba poiskati zares najboljšo tehnično rešitev, seveda v skladu z našimi možnostmi.

Razen tega so bili nekateri mnenja, da je bil elaborat, ki so ga dobili, preskop s podatki, čas pa prekratek, da bi to važno vprašanje lahko tako proučili, kot bi ga bilo treba. Na to jih je zlasti navedlo gradivo, ki so ga nekaterim poslancem malo pred začetkom seje dostavili Društvo inženirjev in tehnikov, Društvo arhitektov ter Društvo urbanistov LRS. V tem gradivu je namreč poudarjeno, da tudi strokovno dosti solidnejša poglobljena varianta daje možnost v sebi zaključene prve etape rekonstrukcije »vozla«, ki dopušča možnost elektrifikacije, rešuje vsa nujna križišča v Ljubljani ter bi stroški za njeno izvedbo ne presegali dosti več kot 870 milijonov dinarjev in bi jo bilo tudi možno izvesti v primernem času.

Nato sta se oba odbora razšla na ločni seji. Gospodarski odbor zbora poslancev je nato soglasno sprejel resolucijo, spreminjeno v toliko, da je iz nje predlagal črtati vse, kar naj bi konkretno govorilo za to ali ono tehnično izvedbo. Razen tega sta oba odbora brez večjih popravkov sprejela tudi predlog zakona o ureditvi in izkoriščanju kmetijskih zemljišč na melioriranih področjih.

DEJAVNOST SEKCIJ JUGOSLOVANSKIH

ŠE ZMEROM MALO ŽENA

in upravnih odborih zadrug

Beograd, 24. jun. (Tanjug). Na sestanku upravnega odbora Sekcije zadrug Jugoslavije so razpravljali o nalogah Sekcije, ki jih nalagajo sklepi zadnjega plenuma Socialistične zveze in resolucija Zvezne ljudske skupščine o nalogah v kmetijstvu.

Ko so predsednice in sekretarke zadrugnih sekcij navajale podatke o delu zadrug v posameznih republikah, so ugotovile, da se je število žena v upravnih odborih zadrug povečalo, da pa je še vedno razmeroma majhno. Podobno je tudi

s sekcijami. Največ jih je v Sloveniji, kjer je 3000 odbornic (razen rednih članic). Na Hrvaškem dela na primer 121 sekcij, v BiH 13 (vse pri splošnih kmetijskih zadrugah). Tudi v Srbiji se je precej povečalo število sekcij in žena v zadrugnih odborih, zlasti

v posameznih vaseh. Pozimi je obiskovalo v Srbiji razne kmetijske tečaje okrog 4500 zadrug. V mnogih vaseh so sekcije žena zelo dejavne. Razine seminarje obiskuje čedalje več žena, ki pogosto dajejo pobude za razne akcije (higijena, prosvetljevanje žena itd.).

Dejavnost sekcije zadrug na Hrvaškem je čedalje bolj raznolika. Veliko število zadrug je sodelovalo pri zveznem tekmovanju v kmetijstvu, ne le v perutinarstvu in povrtinarstvu, marveč tudi v drugih kmetijskih panogah.

Tudi v Makedoniji se organizacije zadrug lepo razvijajo. Na seminarjih in raznih tečajih iz kmetijstva je čedalje več obiskovalk. Velik problem (ne samo v Makedoniji) je namestitev otrok zaposlenih zadrug. Tu je bilo do leta 1949 na primer 70 otroških vrtec, potem pa so na lepem vse ukinili.

V Crni gori je v upravnih odborih zadrug komaj 15 žena. Spričo razkropljenosti kmečkih gospodarstev je združevanje žena v zadrugah zelo težavno.

Ko je upravni odbor Sekcije zadrug Jugoslavije proučil stanje v republikah, je sklenil, da je treba povečati delo v zvezi z razvijanjem dejavnosti kmečkih žena, posebej zadrug. Ene prvih nalog sekcij bo vključevanje žena v zadrug in njihova aktivizacija v vseh zadrugnih poslih.

Pred radioaktivnim prahom atomskih eksplozij nismo nikjer varni

Naši znanstveniki o zlorabi atomske energije

Na manifestativnem zborovanju profesorjev in znanstvenih delavcev ljubljanske Univerze proti zlorabam jedrske energije je pred dnevi predaval akademik prof. dr. Anton Peterlin, predsednik znanstvenega Inštituta Jožef Stefan v Ljubljani. Iz njegovih izjav naj povzamemo naslednje zanimive podrobnosti:

Jedrsko orožje se razlikuje od klasičnega po tem, da je nevarno za ljudi na veliki oddaljenosti. Ze Nobel je menil, da bo s dinamitom dal človeštvo orožje, ki se ga bodo vsi tako ball, da bodo prenehale vojne. Njegova pričakovanja se niso uresničila. Zdaj pa kaže, da se človeštvo le zaveda, da bi svetovna vojna z atomskim orožjem pomenila ko-

nec življenja na zemlji. Zato je čedalje bolj verjetno, da ne bo prišlo do take vojne. Ze atomski bombi, ki sta leta 1945 padli na Hirošimo in Nagasaki, sta pokazali strahoten učinek. Kaj šele neprimerno učinkovitejšie vodivke bombe, saj že napovedujejo vodivko bombo takšne moči, ki bi, če bi eksplodirala na tečaju, stopila toliko ledu, da bi se morsk gladina povsod dvignila za 17 metrov.

POSLEDICE RADIOAKTIVNEGA ŽARČENJA

Radioaktivno žarčenje je zlasti nevarno, ker človek nima čutila, da bi zaznal tako žarčenje, čeprav mu pri prekaranju določene jakosti lahko povzročijo smrt. Mnogi znanstveniki, ki v prvi dobi raziskovanja radioaktivnosti niso poznali učinka teh žarkov, so postali njihove žrtve. Radioaktivni žarek pušča na svoji poti sled v obliki ionov (naelektrjenih delcev), ob katerih se n. pr. v zraku, nasičenem z vlago, zbirajo vodne kapljice. Na tem učniku sloni delovanje meglične celice, ki nam omogoča, da vidimo pot radioaktivnega žarka. Isti učinek povzročajo tudi oblaki radioaktivnega prahu, ki po vsaki jedrski eksploziji potujejo okrog zemlje in na svoji poti sprožijo kondenzacijo zračne vlage in s tem padavine oz. klimatske spremembe. V človeškem telesu pa povzročajo ti žarki poškodbe v celicah telesnega tkiva in motnje v kemičnem ravnotežju organizma, pa tudi poškodbe celic, ki prenašajo dedne lastnosti, kar ima za posledico mutacije v potomstvu (spakče).

Morda nas prav ta okolnost lahko navdaja z upanjem, da do take atomske vojne ne bo prišlo, saj bi pomenila uničenje vsega človeštva. Znanstveniki s področja jedrske energije se dobro zavedajo te nevarnosti. Tako je dvajset vodilnih zahodnonemških znanstvenikov-fizikov pred meseci podpisalo izjavo, da ne bodo sodelovali niti pri pripravljani niti pri preizkušnji atomskega orožja. Naši znanstveniki nimajo potrebe, da bi v enakem smislu zavzeli stališče, zlasti ne po nedavni izjavi predsednika Tita v Skoplju, da nam atomsko orožje ni potrebno, in po sprejetju deklaracije Zvezne ljudske skupščine o ustavitvi poskusov eksplozij jedrskega orožja. S.

Podelitev štipendij iz Sklada Borisa Kidriča

Na razpis štipendij iz Sklada Borisa Kidriča, objavljenega 11. aprila t. l. na osnovi zakona in statuta Sklada Borisa Kidriča, je odbor prejel 85 prošelj. Odbor je o prošnjah razpravljaj na svoji seji dne 22. t. m. in podelil naslednje štipendije: 12 štipendij za večletni študij, in sicer 4 za študij na pravno ekonomski fakulteti, 5 za študij na tehniški fakulteti in 3 za dokončanje študija na Tehniški srednji šoli; dalje 2 enkratni štipendiji za specializacijo oziroma za dokončanje znanstvenega dela s področja pravnih ved ter 3 štipendije za dokončanje znanstvenega dela v tujini, od katerih je prvo s področja mikrobiologije, drugo s področja gospodarske geografije in tretje s področja rudarstva.

Osnovno: spodbudnejša delitev dohodka

Nekaj predlogov ravenskih železarjev za še uspešnejši razvoj delavskega upravljanja

Delovni kolektiv Železarn v Ravnah na Koroškem beleži od izvolitve članov prvega delavskega sveta sem velik napredek. Tako je v minulih sedmih letih več kot potrojil obseg proizvodnje. Razen zadovoljivega izkoriščanja dokaj povečanih zmogljivosti je tudi občutno zboljšanje kakovosti proizvodov sad čedalje večje zainteresiranosti in tesnejšega sodelovanja pretežnega dela vseh zaposlenih.

Cepprav namreč dosedanji delavski svet in upravni odbori niso mogli v ustrezni meri samostojno razpolagati z zaupanimi jim materialnimi sredstvi, so železarji vendarle na moč stopnjevali svoje neposrednejše sodelovanje pri samoupravni dejavnosti v podjetju. K temu je med drugim pripomogla njih boljša poučenost o gospodarski problematiki Železarn in dežele nasploh. Spričo tega je analiza pokazala, da člani vsakega novoizvoljenega delavskega sveta uspešneje izpolnjujejo svoje dolžnosti in da so hkrati s tem v primerjavi s predhodniki bolj in bolj kos odgovornim nalogam velike železarn.

VEČJE SPREMEMBE

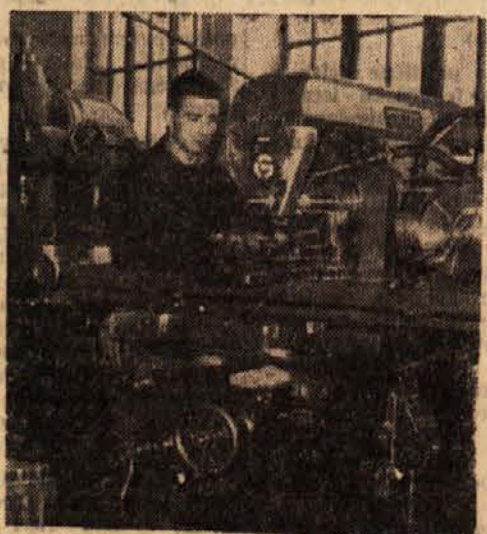
Na drugi strani pa so ravenski železarji v zadnjih tednih vnovič ugotovili, da bi delo samoupravnih organov moglo biti še zadovoljivejše kot doslej, če bi naposled temeljito spremenili sistem delitve dohodka. To je po njih mnenju osnovni problem vseh naših gospodarskih organizacij. O tej reči menijo v Železarn v Ravnah na Koroškem takole:

Nagrajevanje proizvajalcev vsekakor sod med tiste temeljne postavke, ki morejo gospodarski razvoj pospeševati ali zavirati. Vsi dosedanji načini delitve viška vrednosti pa vseh proizvajalcev niso dovolj spodbujali. Tako tudi letošnja delitev dohodka ne pomeni bistvenega napredka saj sloni na lanskem razmerju plač in dohodka ter zastran tega spodbuja le kolektive, ki so doslej razmeroma slabo poslovali vsem ko v podjetjih, kjer so v minulem letu z boljše organizacijo proizvodnje stopnjevali storilnost in znižali proizvodne stroške, ne bodo deležni zadovoljivejšega poplačila, čeprav bodo znova med najboljšimi. Skratka: možno je, da bodo člani kolektivov slabše organiziranih podjetij prejeli letos celo znatno večje plače na račun dobička

kot delavci poslovno in proizvodno urejenjših gospodarskih organizacij.

PO PROIZVODNJI — NE PO DOBIČKU

Ravenski železarji spričo tega menijo, da bi v prid še ugodnejšega razvoja delavskega samoupravljanja morali v najbližji prihodnosti uvesti tak način delitve dohodka, ki bo spodbujal vse kolektive, naše celotno gospodarstvo. Po desetih letih izgradnje smo namreč zaključili prvo fazo industrializacije države ter s tem v precejšnji meri omilili razlike med naprednejšimi in zaostalejšimi kraji domovine. Vzporedno s tem so v novih podjetjih še občutno uredili organizacijo poslovanja. Zato nima več smisla razlikovati pri

Mladi ravenski orodjar

določanju družbenih obveznosti. Enake gospodarske organizacije naj prispevajo skupnosti enake akumulacijske zneske, a njih kolektivi naj po kritju družbenih obveznosti samostojno razpolagajo s preostalim delom dohodka oziroma dobička.

V ta namen bi po mnenju železarjev v Rav-

nah na Koroškem morali družbene obveznosti določiti po proizvodnji in ne po dobičku. Proizvodnja bi na primer mogla obremeniti z ustrezno stopnjo prometnega davka. Tak način prispevanja za občinske, okrajne, republiške in zvezne proračunske potrebe bi nedvomno zadovoljivo spodbujal vse gospodarske organizacije in tudi posamezna političnoekonomsko zaokrožena področja. V tem primeru bi si člani kolektivov podjetij bolj prizadevali, da bi s stopnjevano delovno storilnostjo, povečanim obsegom proizvodnje in znižano lastno ceno dosegli čim ekonomičnejše poslovanje, kajti vse to bi neposredno vplivalo na višino njih zaslužkov in skladov.

DINAR IMA RAZLIČNE VREDNOSTI

Pri vsem tem pa tarifnih pravilnikov seveda ne bi smeli opustiti. Pravilno bi bilo le, če bi tarife za enaka dela izenačili. To bo omogočila analitična presoja vrednosti delovnih mest. Na drugi strani bi si proizvajalci povečali svoje zaslužke na račun dobička. To bi jih spodbujalo k bolj ekonomični proizvodni dejavnosti. Da pa bi se pri tem izognili pretrzanemu izplačevanju, da torej ne bi porušili ravnotežja plačnih in blagovnih skladov, naj bi plače na račun dobička progresivno obdavčili.

Z uvedbo takšnega načina delitve dohodka bi v celoti odpadlo sedanje ocenjevanje dinarja z različnimi merili. Zdaj je namreč dinar v plačnem skladu najpomembnejši, dinar v skladu za samostojno razpolaganje le dober, a dinar v materialnih stroških nekako manj vreden. Ker pa bi potlej ves denar razen vsot za kritje rednih proizvodnih stroškov in določenih obveznosti do tržube pripadel kolektivu, bi si njegovi člani prav tako vneto prizadevali za znižanje materialnih stroškov in vzporedno s tem tudi za ocenitev posameznih elementov strukture cen proizvodov.

Ravenski železarji sodijo, da bi v primeru uvedbe predlaganega načina delitve dohodka posledel odpadlo tudi vprašanje, kaj vse sme bremeniti redne proizvodne stroške in ali naj bodo premije pestavni del normalnih oziroma izrednih stroškov. Vse zaplano pa je po njih mnenju prispevek, ki je vreden temeljite obravnave.

VI. K.

Politični pogoji

v katerih bi bile zahodne države pripravljene še bolj znižati število svojih čet

London, 24. jun. (Tanjug). — Dobro obveščeni opazovalci v Londonu pričakujejo, da bo imel pododbor komisije OZN za razorožitev ta teden več delovnih sestankov, na katerih bodo zahodne države pojasnile še del svojih predlogov o razorožitvi. Sestanki bodo od torka do petka vsak dan.

Ceprav ni nobenih uradnih vesti o tem, kaj bodo zahodne države jutri predlagale v Londonu, je najbolj verjetno, da bo Stassen nadalje razvil svoj predlog o oboževanju sil in pojasnil politične pogoje, v katerih bi bile zahodne države pripravljene še bolj znižati število svojih čet kakor tudi probleme, ki se nanašajo na zmanjšanje klasične oboževanja. Tokrat bodo

v načrt vključene bržčas Velika Britanija, Francija in ostale države, o katerih v prejšnjem Stassenovem predlogu ni bilo govora. Po še nepotrjenih vestih predvideva druga etapa 2,1 milijona, tretja pa 1,7 milijona mož za ZDA in Sovjetsko zvezo, Velika Britanija in Francija pa bi imeli v drugi etapi po 700.000, v tretji pa po 650.000 mož.

Razen števila oboževanih sil bi zahodne države pozneje pojasnile tudi ostali del svojih predlogov, v katerih gre za prenehanje poskusov z atomskim orožjem in proizvodnje atomskega orožja ter za inšpekcijo iz zraka in na tleh za kontrolo in zavarovanje pred nenadnimi napadi. Čeprav se svet zelo zanima za prepoved atomskega orožja, zahodne države po mnenju opazovalcev bržčas ne bodo dovolile, da bi se razprava o tem vprašanju razvijala v pododboru zunaj okvira omejenega sporazuma o razorožitvi, v tem ko Sovjetska zveza želi, da bi sporazum o prepovedi atomskega orožja v načelu sklenili še pred razpravo o poteh in načinih, kako bi opustili poskuse.

Spričo takšnega sovjetskega stališča in povezanosti predlogov zahodnih držav opazovalci menijo, da bodo londonska pogajanja še zadevala na težave, preden bo dosežen sporazum o razorožitvi. V tej zvezi opozarjajo zlasti na dosedanja gledišča Velike Britanije in Francije, ki sta se iz različnih razlogov postavili na nasprotna stališča in povezali delni sporazum o razorožitvi s celo vrsto manj važnih vprašanj.

Iz vsega sveta

JORDANIJA VLADNI UKREPI PROTI POLITIČNIM NASPROTNIKOM

Aman, 24. jun. — Jordanska vlada je sklenila, da bo začela obravnavo proti bivšemu poveljniku jordanske vojske generalu Nuvaru in Hajarju. Oba generala sta zdaj v Egiptu, kamor sta pobegnila aprila. Komisija, ki jo je imenoval kralj Hussein, je zaključila preiskavo proti pripadnikom vojske ter bo zdaj začela preiskavo proti civilistom, med katerimi so bivši predsednik vlade Nabulsi in več članov razpuščenega parlamenta. Nabulsi je zdaj v hišnem priporu v Amanu.

KOREJA VELIK POŽAR

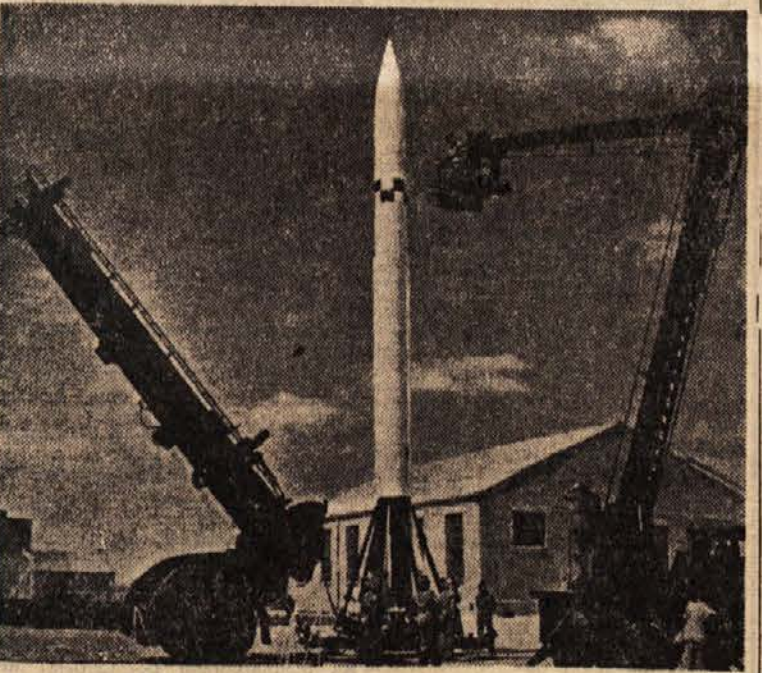
Seoul, 24. jun. (Reuter). V kraju Pusan je včeraj izbruhnil velik požar, ki je trajal dobrih deset ur in v katerem je zgorelo 30 ljudi, 55 pa jih je bilo ranjenih. Ogenj je upepelil okrog 60 hiš.

ZDA VOJAŠKA NESREČA

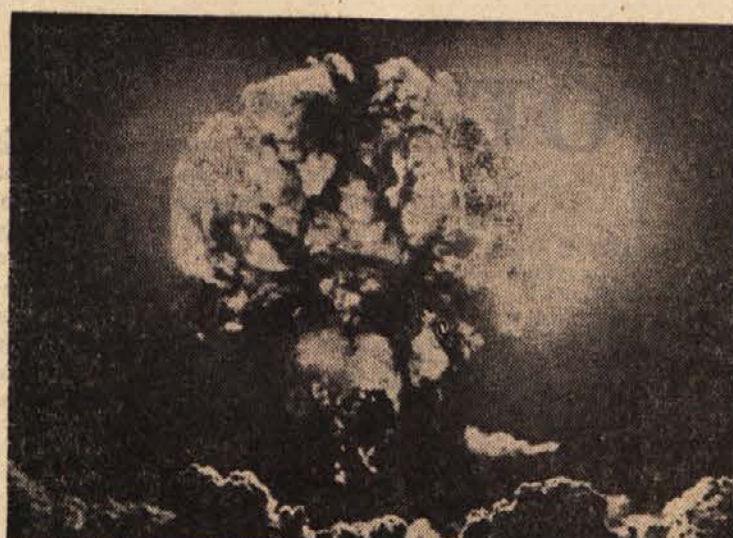
Fort Seal, 24. jun. (Reuter). — Med včerajšnjimi manevri v Fort Sealu, v državi Oklahomi, so bili ubiti štiri vojsaki, ranjenih pa je bilo 14. Vojski so bili v sestavi nekoga bataljona, na kateremga je neka druga enota pomotoma izstrelila granate iz minometalca.

KOLUMBIJA LETALO TREŠČILO NA TLA

Fort Herdy, 24. jun. (Reuter). Nedaleč od letališča v Fort Herdyju je treščilo na tla in zgorelo potniško letalo tipa «Douglas», last Zahodne pacifiške družbe. V letalu je bilo skupno 19 potnikov in članov posadke, izmed katerih jih je 14 izgubilo življenje.

Postavljanje jedrske rakete «Corporal» na ameriškem oporišču v Veliki Britaniji

Dne 28. maja se preizkusili v Nevadi atomsko bombo polovične jakosti atomskih bomb, ki so jih vrgli nad Japonsko. Na sliki žareča gmeta neposredno po eksploziji

Spet eksplozija v Nevadi

Las Vegas, 24. jun. (Reuter). Danes je eksplodirala peta atomska bomba v sedanjih seriji poskusnih atomskih eksplozij, ki jih opravljajo ZDA na puščavskem področju Nevade. Današnja eksplozija je bila doslej najmočnejša. Opazovalo jo je več kot 850 ameriških vojaških funkcionarjev, znanstvenikov in tehnikov. Atom-

ska bomba, ki so jo bili vrgli iz balona, je eksplodirala kakih 200 metrov nad puščavo. Ondi je bilo 835 prašičev, ki so jih bili pokrili s tekstilnim blagom, iz kakršnega običajno delajo vojaške uniforme. Prašiče so razpostavili v središču in v bližini središča eksplozije, da bi dobili več podatkov o možnostih zdravljenja poškodb od radioaktivnega sevanja, opeklin in pritisika, kakršne nastane pri atomskih eksplozijah. Na več krajih so postavili tudi manjše količine hrane, da bi proučili vpliv atomske eksplozije na živila. Zgradili so tudi več poskusnih zaklonišč.

Nehru za postopno razorožitev

Stockholm, 24. jun. (Reuter). Indijski ministri predsednik Nehru, ki se mudijo na Svedskem, je danes na sestanku s novinarji izjavil, da je edina pot do tega, da bi dosegli razorožitev, če napredujemo korak za korakom v tej smeri. Prvi ukrep bi bil po njegovem mnenju ta, da bi sklenili sporazum o opustitvi poskusnih atomskih eksplozij za določen čas. »To ni velik, je pa važen psihološki korak, ki bi usmeril misli k razorožitvi. Seveda bi morali temu koraku slediti drugi, v številni kontrolo atomske in klasične oboževanja.«

ZDA predlagajo SZ izme njavo informacij brez cenzure

Washington, 24. jun. (Reuter). Tiskovni predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva White je izjavil, da so ZDA predlagale Sovjetski zvezi, naj bi obe deželi sklenili načelni sporazum o izmenjavi radijskih in televizijskih programov, ki ne bi bili podvrženi cenzuri. Ta predlog so danes izročili sovjetskemu veleposlaniku v Washingtonu Zarubinu. White je izjavil, da so se ZDA prej, preden so to predlagale, posvetovala s svojimi zahodnimi zavezniki. »Izmenjava radijskih in televizijskih programov bi omogočila svobodno izmenjavo informacij in misli o pomembnih svetovnih vprašanjih,« je rečeno v spomenici ameriške vlade.

BOŽIČNI OTOK PRODAN

London, 24. jun. — Velika Britanija je danes prodala Avstraliji Božični otok. Na gre za Božične otoke na Pacifiku, kjer je Velika Britanija preizkušala vodikove bombe — ti so še nadalje pod britansko kolonialno upravo — marveč za Božični otok južno od Singapura, v Indijskem oceanu. Sklepe britanske vlade o prodaji Božičnega otoka Avstraliji je naletel na proteste v singapurski skupščini, ker je ta otok doslej upravljal Singapur.

Ponovitev z Zolijem

Uradno je najdaljša poveljna vlada na krizi končana. Predsednik republike je vnovič ustoličil Zolija, ki je zavoljo »neofašistične večine« vrnil mandat, in mu naročil, naj vlada nadaljuje redno delo. Nekateri skušajo to razložiti z željo Gronchija, naj bi spoštoval »voljo parlamenta«, saj je dobila vlada v obeh zbornicah zadostno večino in je Zolij odstopil samo zato, ker je njegov program dobil zaupnico v poslanski zbornici tudi s pomočjo neofašističnih glasov. Ta formalna razlaga pa ni prepričljiva, ker v tem primeru sploh ne bi bila potrebna poizkusa Merzagore in Fanfanju. Nasprotno, ponovitev z Zolijem vladno kombinacijo je, kakor povedano, nazoren dokaz slepe ulice italijanskih notranjepolitičnih razmer.

Merzagori in Fanfanju se ni posrečilo prepričati liberalci. S tem je sredinska kombinacija, ki je imela skoraj vsa poveljna leta v rokah oblasti vneti, dokončno pokopana; politični kromisti so k temu le še dodali, da je to tudi formalno sklenilo najnovije obdobje italijanske politične zgodovine.

Osnrednja značilnost protislovnega »centralističnega zaveznitva« so bili konservativni kompromisi, oziroma prizadevanja, da bi onemogočili resnejše posege na gospodarsko-socialnem področju. Posledica take politike je bila, da sta tako imenovani levičarski stranki in republikanci (socialni demokrati in republikanci) doživljali na volivnih preizkušnjah vedno hušje poraze. Seveda se je vzporedno s kopnenjem glasov večala tudi njuna odločnost od najmočnejšega partnerja — Krščanske demokracije. Tu je iskati razloge za ugotovitev, da so laični sopotniki zgolj pomagali ohranjevati demokristijanom nekakšen zunanji videz demokratičnosti, v resnici pa demokristijanstvo ostalveni monopol.

Po zlonim politike »demokratičnih fraz in konservativnih ukrepov« sta bila praktično dva izhoda: vlada, ki bi se odkrito oprla na desnico, ali pa vlada s programom, ki bi uživala široko podporo levičarskih strank, se pravi tudi Nennijevih socialistov, kar bi predvsem terjalo odločnejšo socialno politiko. Vodstvo Krščanske demokracije je že v začetku zavrnilo »od-

prtje na levo«, kakor to v političnem žargonu imenjujejo naši sosede, in se odločilo za desno kombinacijo. Kasneje je za obnovitev starega zaveznitva strank centra, zdaj pa spet za ponovitev Zolijevega poizkusa. Ze ti preskoki pričajo o krizi v vrstah večinske stranke, v kateri so osnovne organizacije tako imenovana »baza« in člani demokristijanskih sindikatov za »socialno vlado« z naslonitvijo na levo. Medtem ko demokristijanska vodilna oligarhija še vedno meni, da je koalicijska centra največ, v kar more stranka privoliti. Seveda so na to odločitev v veliki meri vplivala kategorična sverila Vatikana, ki je ostro zavrnil kakršnekoli poizkus sodelovanja z Nennijevimi socialisti.

Vse to je pripeljalo do absurdnosti, da bo Zolij kljub odstopu še naprej usmerjal vladno ladijo, natančneje, da bo poizkušal vladati republiko s pomočjo njenih najhušjih nasprotnikov — monarhistov. Vetrjanje pri tej politični kombinaciji pa bo ne glede na nekatere Zolijeve »levičarske obljube« slej ko prej pripeljalo do desničarske politike, saj je desnica med drugim takoj po ponovni rehabilitaciji Zolija »urbi et orbi« oznanila, da zdaj pač ne gre več izgubljeni časa, ker je »slednji napočil njen čas«, kakor je to predvčerajšnjim ugotovil »nacionalni monarhist« in neapeljski multimilijonar Lauro. Iz tega ni težko izluščiti, da se desnica že miali omejiti zgolj na nekakšno pasivno podporo vladi, da ne bi ta zajadrala v levičarske vode, marveč bo slej ko prej prišla na dan s konkretnimi zahtevami. To pa bo prisililo Zolija na koncesije, če bo hotel ohraniti podporo »novih zaveznikov«.

Odprto je seveda vprašanje, kako dolgo bo to mogoče, saj morebitna še izrazitejša desničarska orientacija ne bi bila v navzkrižju samo z željami desetih milijonov volivcev, ki so se pred štirim leti izrekli za levičarske stranke, marveč bi to utegnilo izvesti še hušje pretrese v vrstah »nadrazredne« Krščanske demokracije.

Gronchijeva »salomonska odločitev« ni torej ničesar razvozljala, sploh na politična kriza se stopnjevano nadaljuje. V tem okviru Zolijev provizori lahko le za nekaj časa odloži dokončno razčiščenje. J. J.

Pokalo bo na vso moč

Hud spor med poklicnimi zahodnonemškimi turističnimi agencijami in njihovimi nepričakovanimi konkurenti v osebi katoliških duhovnikov

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPIŠNIKA)

Bonn, junija. Tukajšnji časnik »Der Spiegel« poroča, da se obeta Zahodni Nemčiji hud spor med poklicnimi turističnimi agencijami in njihovimi nepričakovanimi konkurenti v osebi katoliških duhovnikov, ki so s svojim nastopom na trgu turističnih storitev močno skalili dosedanje ravnotežje v razdelitvi področij dobička.

Po začetnih sporih, kdo bo odpeljal v Rim skupine pobožnih romarjev in iztisnil iz njih čim več denarja, se je spor v splošno presenečenje poklicnih agentov preselil tudi na celotno turistično področje. Katoliški duhovniki so namreč začeli na široko organizirati tudi vsa ostala potovanja doma in v tujini. Tako so dobile turistične agencije konkurenta, o katerem pravijo, da ne pozna nobenih ozirov, pri tem pa ima neverjetno velik smisel za organizacijo, reklamo in zaslužek.

Po mnenju strokovnjakov lahko vržejo takšna potovanja organizatorju 40% ali še več čisti zasluzka. Če pa gre za romarje, namenjene v Rim, je možnost zasluzka še večja. V tem primeru gre namreč za ljudi, ki ne varčujejo z denarjem, če je treba kupiti razne spominke ali napolniti cerkvene nabiralnike, ki jih v nobeni cerkvi ne manjka.

Eden najspretnjših poslovnih ljudi te vrste je po splošnem mnenju Münchenski škof. Najprej se je začel ukvarjati z organiziranjem romanj s posebnimi vlakci. Kmalu pa je svoje posle razširil. Ogorčeni konkurenti so ga videli na raznih konferencah in tudi na sestankih s predstavniki železnice, na katerih so sestavljali nov vozni red. Nekaj časa se je ukvarjal celo z mislijo, da bi upostavil nekakšen kartel na tem tržišču, pa je zadel na tako hud odpor, da si je premislil.

Cerkveni očetje pa nikakor nečesto zapustijo bojnih položajev. Pred javnostjo še zmerom molče, z vso verno pa se pripravljajo na letošnjo turistično sezono.

DEMONSTRACIJE STUDENTOV IZ NIGRIJE

London, 24. jun. (Reuter). Pred Lancaster House v Londonu so danes demonstrirali nigerijski študentje z zahtevu, naj dobi Nigerija popolno neodvisnost. Demonstracije so nastale, ko je nigerijska vlada vstopila v Lancaster House, kjer se razgovarjajo o bodočem statusu Nigerije. Študentje so zahtevali, naj predstavnik nigerijskega prebivalstva na sedanjih pogajanjih z britansko vlado ne privoli v noben kompromis.

Z IZLETA V ANGLIJO

Ne mine dan, da pod britanskim nebom ne bi švigali hitri netopirji, drveče kovinske puščice — reaktivci — »jetlinerji« in »scimitarji«, ki v rojih režejo oblake nad vojaškimi oporišči in nad strehami Londona kot častne straže kraljice, kadar leti iz Skotske v prestolnico.

Ob svitu, opoldne in o mraku se svetlikajo na nebu Albionova krila. V Edinbrughu, ob avtomobilski cesti, smo srečali starega znanca. Na betonskem podstavku je stal, sveže prebarvan, kot da je pravkar prišel iz tovarne, mali slavni »spitfire«. Metalec ognja. Letalo, ki je naglalo »štorklje« in »štuke« v mišje luknje. To je bilo prvo bojno letalo naše partizanske aviacije, naše maščevanje.

Tu je bil zgrajen Spitfire

Zraven Londona smo stopili v največje britansko tovarno letal Vickers-Armstrong, kjer so izdelali tudi »spitfireja«. Tam nas je sprejel Mr. Lowell, ki je bil poskusni pilot teh letal, s katerimi se čutimo nekako čustveno povezane.

»Ne samo vi!« pravi Lowell, »do spitfireja goji čustvo sleherni Anglež, sleherni delavec tovarne. Ko sem ga prvič pilotiral, sem dobil vtis, da sem se rešil more. Ta vtis je imela tudi — Velika Britanija.«

ALBIONOVA KRILA

tako kot je tovarna, v kateri dela, glavna sila, ki je varila krila Velike Britanije v zadnjih petinštridesetih letih. Na zemljišču, kjer zdaj stoji tovarna, je bilo svoj čas motoklistično dirkališče. Od tod so izvedli tudi prvi preokoceanski polet. Ne tisti Lindberghov.

»Ze leta 1919 sta pilot John Alcock in navigator Arthur Brown preletela Atlantski ocean, ne da bi pristala. Tedaj sem bil še mlad, vendar sem ju poznal. Lindbergh je to napravil kakih deset let pozneje. Toda, kaj bi vam pripovedoval o preteklosti? Dosti je stvari, ki bi vam jih lahko pripovedovali o nas — sedaj.«

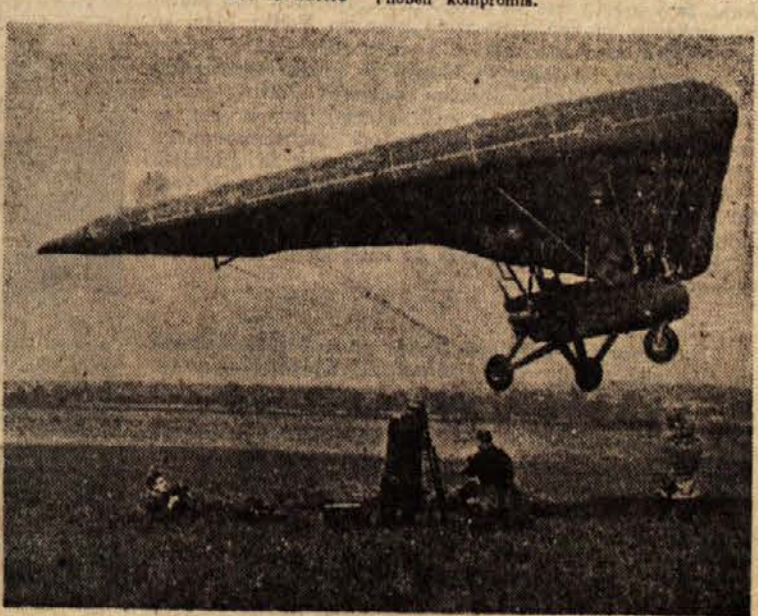
Nekoliko samohvale

Tu proizvajajo mornariške lovce »scimitarje« in najodobnejše reaktivne bombnike z velikim radiusom »Valiant«; ta bombnik je nedavno vrgel prvo britansko vodikovo bombo na Božičnem otoku. Tu izdelujejo tudi »Viscount« reaktivno potniško letalo, prvo te vrste na svetu. »To je najbolj ekonomično potniško letalo na svetu,« pravi G. Gardner, predstavnik tovarne. »Britanske evropske letalske linije so imele šele 1955. in 1956. leta, prvič, odkar so bile nacionalizirane, milijon 138.000 funtov dobička samo po zaslugi tega, da so uvedle v promet letalo »Viscount«. To je prvo britansko letalo, ki so ga kupile ameriške družbe. Leti na 33 svetovnih progah in menda prinaša rekordne dobičke. Na progi Washington—Chicago, ki sodi med najbolj konkurenčne proge, je »Viscount« povečal promet za 199%. Gre za posel, pa tudi za ugled.

Kaj imajo v načrtu

Mr. Gardner nas pelje v novo dvorano, da bi videli tudi tisto, kar bo v kratkem ponos družbe — novi tip potniškega letala, ki bo sprejelo okrog 125 potnikov, z Rolls-Royceovimi motorji — letelo bo lahko s hitrostjo okrog 450 milj na uro. Vstopili smo v velikanski leseni trup letala. To je pravi velikán, v nadstropju, z dvojnimi trupom. Človek dobi vtis, da je na veliki ladji, ne pa v letalu.

»Vse, kar smo zaslužili s Viscountom, smo zdaj vtaknili v tole. Država ni porabila niti enega penija za raziskovanje. Mi

Nova vrsta letala z napolnjenimi krili. Preizkusili so ga konec maja v White Waldhamu v Veliki Britaniji

PRED V. LJUBLJANSKIM FESTIVALOM

TA TEDEN SE PRICNE V. LJUBLJANSKI FESTIVAL

V soboto se torej prične: peti ljubljanski festival je na pragu. Priprave za ta pisani niz kulturnih prireditvev v času, ko je turistična sezona v razcvetu, so končane. Program določen. Križanke kot glavno prizorišče pripravljene. Zopet se bodo kakor lani in zadnja štiri leta, ko si je pridobil ljubljanski festival domače občinstvo in priložnostne tuje obiskovalce, poleg njih pa še ime in ugled, vrstile večer za večerom skupine in ansambli v Plečnikovem kotu starega mesta pod starim ljubljanskim gradom. To soboto, s fanfarami in s predstavo baleta »Ohridska legenda«, se torej prične. Vso srečo!

Letos lahko govorimo v zvezi z ljubljanskim festivalom o malem, a vendar pomembnem jubileju. Peti po redu je ta festival, peti, obenem pa je, kar je mnogo bolj važno in zaradi česar kaže govoriti o pomembnosti, mnogo bolj kot dosedanjim z določenim programskim konceptom, ki mu gre pritruditi brez pridržkov. Namreč: osnovni koncept festivala je, da naj bo to slovenski festival, pregled kulturne zmogljivosti naših umetniških ansam-

blo; tejnja, da večino programa zavzemajo naša domača dela in naši izvajalci. Kolikor je bilo v zadnjih letih bolj ali manj uspešnih gostovanj tujih, predvsem jugoslovanskih, a tudi drugih umetniških skupin, ki so čisto preglasile domače izvajalce in dajale ljubljanskemu festivalu, recimo, neenoten, presplošen pečat festivala, na katerem sodelujejo dosegljivi ansambli s programom ne glede na mesto festivala, kar

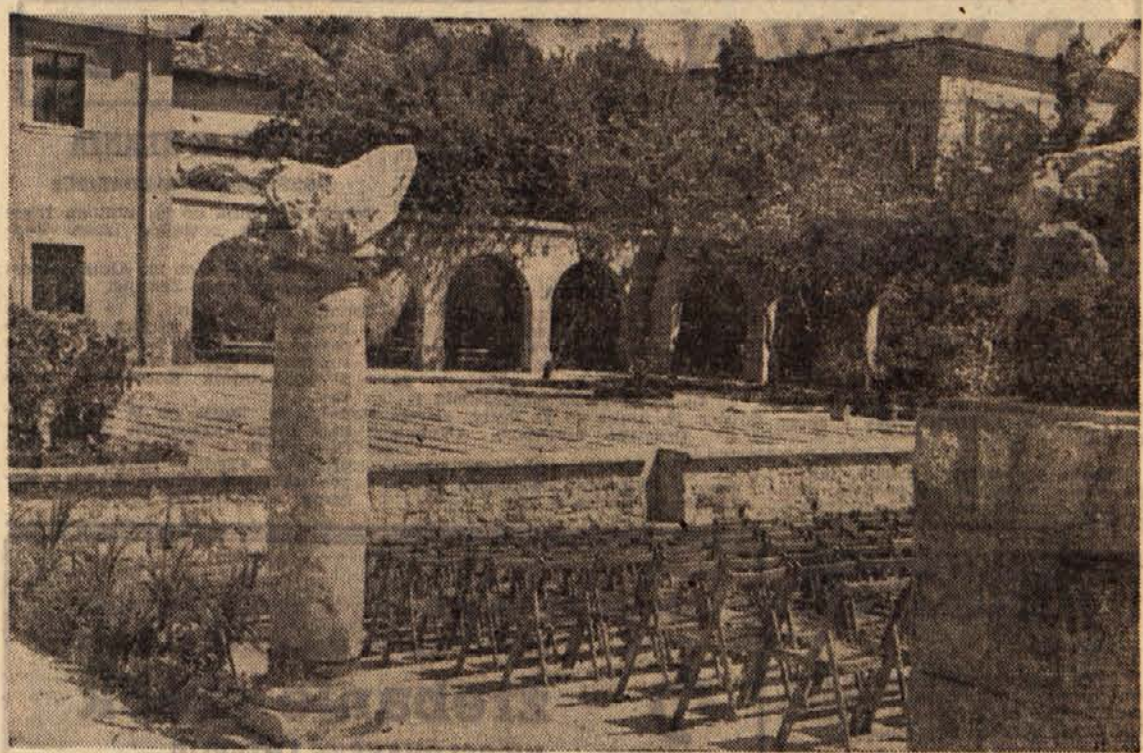
je bilo morda za začetek skoroda nujno, je letos v tem pogledu že marsikaj drugače. Jedro dobršnega dela festivalskih prireditev tvori letos naš domači repertoar v izvedbi domačih ansamblov. Festival v Ljubljani postaja tako zares ljubljanski festival, s svojim, samo njemu lastnim obrazom, postaja slovenski festival. Bržčas še ni in tudi ne more biti vse tako, kot bi bilo želeti, pet let je za to le premajhna doba, hoteje in prava smer pa sta tu. Ze lani so prireditelji festivala začrtali festivalu prvi določeni okvir tega, če ga tako imenujemo, slovenskega koncepta festivala, letos pa je ta naslonitev na slovenske izvajalce še bolj izrazita. Končno: ta naslonitev je tudi po drugi ne le umetniški, programski plati potrebna in nujna. Namreč: iz finančnih razlogov, ki jih ne gre omalovaževati. Kajpak pa je na prvem mestu afirmacija domače umetniške tvornosti; v tem, da opravlja to svojo poglavito nalogo, ima ljubljanski festival svoj umetniški smisel in vso upravičenost. Jasno pa je, da bodo vsa prizadevanja padla v vodo, če ne bomo

prostem v Križankah. Najboljša od teh del bodo ostala, kakor je zamišljeno, lahko več let stalno na repertoarju ljubljanskega festivala. Se pravi, da gre za nove uprizoritve in ne le za prenos iz opere ali drame na prosto. Take predstave so na dosedanjih prireditvah bile »Primorske zdrave« v izvedbi Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta, je bila »Prodana nevesta«, ki jo je, kljub tolikim izvedbam in poznanstvu, ljubljanska Opera uprizarjala lani v zmeraj razprodanem letnem gledališču, kar se bo letos prav gotovo ponovilo, in je letos Matije Bravničarja »Hlapec Jernej«. Zal ni v letošnjem programu objavljen velike predstave na prostem Kreftove »Velike puntarije« in smo tako ostali brez drame.

Ko že omenjamo delež slovenskih umetniških kolektivov na letošnjem ljubljanskem festivalu, omenimo še prvi nastop slovenske folklorne plesne skupine Franceta Marolta. Ze lani je bilo slišati upravičene pripombe, ker poleg »Lada« in »Kola« (ta je tudi letos gost na festivalu) ni bilo mesta za domačo folklorno skupino. Zanimivo je, da bo »France Marolt« nastopil ne le s slovenskimi plesi, ampak tudi s plesi drugih jugoslovanskih narodov. Ostali slovenski ansambli: predvsem nastop koroških in tržaških pevskih zborov, odlični tržaški trio »Ars nova«, naš znanec že od lani, in poleg že omenjene ljubljanske Opere seveda naš najboljši glasbeni ansambel Slovenska filharmonija.

Z domačim repertoarjem se dokaj smotrno povezuje program gostujočih skupin: zagrebske Opere in baleta, zagrebskega kvarteta »Collegium musicum« in »Kola« iz Beograda. Delež tujih ansamblov je, kakor kaže, precej manjši kakor doslej. Program gostujočih (zagrebska Opera z Borodinom »Knezom Igorjem« in tremi balet) pa vseeno lepo dopolnjuje domači repertoar. Ali če rečemo drugače: najdeno je za slovenski festival pravo razmerje med domačimi in tujimi ansambli, kljub temu, da bi si morda želeli videti še katerega od slovenskih umetniških ansamblov (Slovenski oktet, Drama, Mariborčani?) in ne bi bilo nič narobe, če bi se uresničila napoved, da bosta sodelovala na ljubljanskem festivalu tudi reška Opera in Berlinska filharmonija z Lovrom Matačićem.

Dovolj. V soboto se torej prične. Križanke, ta naša čudovita mojstrova in obenem najbolj idealno letno gledališče na prostem, s predverjem za koncerte in rotovski dvoriščem za komorne prireditve, Križanke za katere nam lahko mnoga mesta po pravici zavidajo, so pripravljene. Cakajo na izvajalce in občinstvo. To soboto bo balet ljubljanske Opere v njih začel triindvajsetdnevni festival s priljubljeno »Ohridsko legendo« Stevana Hrištica in z njo peti ljubljanski festival. Jubilejni festival. top.

Gledališče na prostem, kakršnih pri nas ni mnogo, ljubljanske Križanke, kjer bodo glavne prireditve ljubljanskega festivala

LJUBLJANSKI KONCERTI OB IZTEKU SEZONE

Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije z violinistko Pino Carmirelli in dirigentom Bogom Leskovicem (dne 17. in 18. junija), menda zadnji v vrsti rednih sezonskih koncertov našega filharmoničnega orkestra. Njegov spored je že spominjal na tiste sproščene poletne serenade, ki se o festivalskih dneh prirejajo v kakšnem arhitektonsko privlačnem kotičku v večernem hladu, toda — na prostem! O Pini Carmirelli beremo, da se s posebno vnemo posveča delom svojega rojaka, Haydnovega sodobnika Boccherinija. Na našem koncertu sicer Boccherinija ni igrala, pač pa je ves svoj nastop — tri osrednje točke prvega dela sporeda — posvetila starim mojstrom, da smo videli, kako jih izvaja zares z živim odnosom do stare muzike. Tona pri njih ne projicira kakor skozi lomečo prizmo, da bi potem blestel v vseh mavričnih barvah, ampak jemlje v enem samem gostem, čvrstem pramenu tekoč ton. Za Vivaldijevim, bolj na tihe strune ubranim koncertom »Počitek« je polagala v Bonportijev »Recitativ« že bolj dramatične akcente, a v Bachovem koncertu v E-duru je razveljavila do visokih, svetlih plamenov ogenj svoje dinamične, izrazno napete interpretacije in dala duška svoji tipično italijanski sposobnosti plemenitega oblikovanja melodij. Poskus presaditi Bachovo Suito v h-molu za flavto in godala, to za naše pojme izrazito komorno skladbo, v tla velikega orkestrskega zvoka, ni uspel kljub četverni zasedbi solističnega deleža, morda zato ne, ker so glavnega flavtista (Boris Campa) podpirali drugi trije (Anica Stok, Ladislav Gregor, Anton Burger) le na nepasajnih mestih. Toda še proti celemu kvartetu je bil orkester premočan, tako da je kvartet tonil v njem in je bilo zvočno

ravnotežje precej neugodno narušeno. Solist je sam zase virtuosno razpletal svoj delež. Orkester sam je začel oz. končal s Haydnovo uverturo in Grétrijem. Koncert s takšnim sporedom ni le zvočno bolj delikatno od kakega sporeda novejših simfoničnih del, ampak zahteva tudi po občutju, načinu interpretacije bolj rafiniran, kultiviran odnos do skladb. V tem pogledu je dirigent Bogo Leskovic znan orkester prav usmerjal in ga vodil k cilju. Pri Haydnu se je orkester šele vdelaal (poročam o reprizi), potem pa je imel tisti odnos in stilno občutljivost,

bile tako večje izbrane in razvrščene, da kljub novosti niso bile enolične in četudi nam je tak spored kajpada stilo zelo odmaknjen, vendar ni postal moreč, temveč je učinkoval sveže. To zadnje je seveda zasluga izvrstne izvedbe, nemalo pa tudi tega, da je bil koncert v okolju, ki je prirejano nalašč za takšne glasbene bankete; z umetniškim okusom oblikovan prostor se je stapljal v eno z glasbo, njegova čudovita akustika pa jo je še plemenitila. Osnovna značilnost tega koncerta, tisto, kar je prav gotovo veskozi dojemal občutljiv poslušalec,

Violinistka Pina Carmirelli

najprej v vseh koncertnih tokah.

Tretji javni simfonični koncert orkestra Radia Ljubljana s sodelovanjem ljubljanskega (radijskega) komornega zbora in solistov pod vodstvom zagrebskega dirigenta Mladena Tagušta (19. junija v predverju Križank) je prinašal samo štiri skladbe dveh Bachov, starega Janeza Sebastijana in njegovega sinu Johanna Christiana, barok in predklasiko torej in je bil potemtakem stilo še bolj enoten, še bolj sežet kakor prej obravnavani. Skladbe pa so

lec, je bila posebna zavzetost vseh izvajalcev, poudarjena skrb, da bi bilo vse kar moč dobro izvedeno in povzdignjeno, in čutilo se je, da vsi z radostjo služijo temu smotru. Zdi se, da je ta splošni učinek pripisovati predvsem močni umetniški osebnosti dirigenta. Kar se tega osnovnega dirigenca tiče, je bil to nedvomno najbolj zaokrožen, najbolj uspešen javni koncert radijskega orkestra v tej sezoni. Za začetek je orkester vzel Tretji in Četrty Brandenburški koncert. Zlasti v Tretjem, v katerem nosi orkester sam vso težo izvedbe, so se zasvetile njegove kvalitete in te lahko ocenimo, upoštevajoč njegovo novost in mladostno sestavo, za visoko pozitivne: resna pripravljenost posameznikov, njihova voljnost, da sledijo dirigentu v tehničnih in izraznih podrobnostih, zdrav zvok celote in oživiljenje osnovne muzikalne napetosti, ki je vložena v te kompozicije. V Četrtem Brandenburškem koncertu je bil solo violinist Albert Dermelj; zlasti on je zvočno, tehnično in muzikalno obvladoval prizorišče, pa tudi oba solo flavtista, Jože Pogačnik in Vili Kocman, sta brez hibe opravila svoj del. Do viška je prišel prvi del prireditve v klavirskem koncertu Christiana Bacha, pač po zaslugi pianiste Melite Lorković (Beograd); res je ta glasba že sama po sebi lažja, vendar jo je šele pianistka s slogu prilagojenim ostrim tonom, prozorno zvočnostjo, muzikalnim poletom napravila tako prikupno, neposredno očarljivo; orkester ji je pri tem lepo pomagal. V »Zalni odi« so stopali v ospredje po vrsti solisti Nada Vidmar, Božena Glavak, Janez Lipušček in Zdravko Kovač. V Ljubljani danes menda ne bi našli solističnega kvarteta sopran-mezzo-tenor-bas, ki bi se glasovno bolje ujemal med seboj kakor ti štiri pevci. Vsak od njih je odpel svoj delež s skrajno zavzetostjo in popolnim uspehom; po gladki izvedbi in ustreznem izrazu bi dal vendar še prednost obema damama. Mešani zbor je bil za to priložnost nekoliko okrepljen; bil je zvočno zaokrožen in hkrati nevsiljiv, se je sukal okretno v Bachovem polifonskem stavku in je bil izbrusen v podrobnem fraziranju.

Rafael Ailec

Beograjsko »Kolo« bo tudi letos gost na ljubljanskem festivalu

blov; tejnja, da večino programa zavzemajo naša domača dela in naši izvajalci. Kolikor je bilo v zadnjih letih bolj ali manj uspešnih gostovanj tujih, predvsem jugoslovanskih, a tudi drugih umetniških skupin, ki so čisto preglasile domače izvajalce in dajale ljubljanskemu festivalu, recimo, neenoten, presplošen pečat festivala, na katerem sodelujejo dosegljivi ansambli s programom ne glede na mesto festivala, kar

na festivalu dajali z najboljšimi močmi in z najboljšo voljo res najboljše, kar premoremo.

Letošnji program festivalskih prireditev objavlja nekaj že znanih uspešno preizkušenih umetniških stvaritev in nekaj novitet, pripravljenih z vso skrbjo prav za festival. Menim, da bi kazalo vsako leto pripraviti več teh drugih del, prilagojenih v vseh ozirih izključno in predvsem za festival in za veliko prizorišče na

NOVICE IZ MARIBORA

V mariborski Umetnostni galeriji je bilo letos do sredine tega meseca skupaj osem razstav, ki so pri Mariborčanih in okolici vzbudile sicer precejšnjo, a vendar ne tudi zadovoljivo pozornost. Po enotedenskem premoru so v nedeljo dopolnile v vseh prostorih galerije odprle še tri zelo zanimive razstave.

Najprej zapišemo nekaj vrstic o republikani razstavi del Društva likovnih umetnikov uporabne umetnosti Slovenije. Dvaindvajset razstavljavec je prispevalo skupaj približno sto del. Najštevilnejše so zastopani ljubljanci, nekaj jih je iz drugih krajev republike, mariborskih članov društva pa bi se vsekakor moglo odzvati nekoliko več. Med razstavljenimi deli so fotografije, vezanine, keramike, makete, kostumi, obdelana kovina in les ter ena letna gravitura.

Najzanimivejša bo bržkone razstava švicarskega plakata, ki slovi kot najboljji v svetovnem merilu. Razstavili bodo skupaj okrog sto plakatov z gospodarsko, socialno, kulturno, vzgojno in športno tematiko. Prav gotovo bi ne bilo napaka, če bi si pestro švicarsko zbirko razen dosedanjih stalnih gostov galerije in njenih morebitnih novih obiskovalcev skrbno ogledali predvsem tisti člani kolektivov industrijskih in drugih podjetij, ki morejo odločno vpiljati na zboljšanje nazorne agitacijske in propagandne dejavnosti v posameznih obratih ter na napredek zunanje nazorne reklamne dejavnosti sploh. Ta razstava bo namreč za marsikoga skromna, a nadvse zanimiva kompozicija plakatov, ki pri nas žal prečesto nimajo kdo ve koliko skupnega z učinkovitostjo in lepoto.

Mariborska podružnica Društva arhitektov Slovenije pa na pobudo Urada za informacije Združenih držav Amerike pri konvultu v Zagrebu prireja razstavo pod naslovom »Arhitektura področja zaliva San

Franciscas. Na 36 panojih si bodo obiskovalci mogli ogledati zelo uspele fotografije in tehnične risbe zanimivih arhitektonskih rešitev gradnje družinskih hiš ob slikovitem ameriškem zalivu.

Vse opisane tri razstave bodo odprte do 7. julija. Po kratkem premoru bodo anto v vseh gradstarih Umetnostne galerije v Mariboru bržčas hkrati nekoliko do konca julija razstavljali norveški grafik, skupina šestih holandskih grafikov, tržaški slikar Rudi Sekulica in holandski grafik Toon Wegler. Vj. K.

Kaj je in kaj ni »KRATKI« FILM?

»ZIMSKA RADOST« — »POSEBNA VOZNJA« — DVA NOVA SLOVENSKA FILMA

Pred nekaj dnevi je bila interna premiera Metoda in Milke Badjurov kratkega filma »Zimska radost«, v rednem sporedu pa smo gledali Franceta Kosmača in Franceta Cerarja film »Posebna voznja«. Prvi je izšel pri podjetju Triglav film, a drugi pri podjetju Viba film.

»Zimska radost« prikazuje Planico in njenega pionirja ing. Bloudka, tečaj visokoalpskega smučanja, »lov za lisico« — priljubljeno igr v svetu bele opanjosti, in motiv iz začetkov smučanja na Slovenskem na Blokah.

»Posebna voznja«, ki sta ji dala avtorja podnaslov »filmski potopis«, se ustavlja ob vrsti zgodovinskih znamenitosti in prirodnih lepot prostrane pokrajine med Turjakom in Kočevjem, med ljubljanskim Barjem in slovensko hrvaško mejo na Kolpi.

V obeh filmih gledamo tedaj motive slovenske pokrajine, srečujemo se z njenimi ljudmi, z njihovo zgodovino in sedanostjo, torej z elementi, ki so nedvomno bistveni za razvoj in obstoj sleherne in tudi filmske umetnosti.

Ze nekaj let govorimo o krizi tako imenovanega jugoslovanskega filma. Avtorji diskutij in sestavkov na ta tema poudarjajo predvsem dvoje: razlog krizi je pomanjkanje gmočnih sredstev za to vrsto filmskega ustvarjanja, in pa vmešavanja naročnikov in

plačnikov filma v ustvarjalno delo filmskega avtorja.

Toda za celo vrsto jugoslovanskih kratkih filmov — sicer ta dva tehtna argumenta — ne veljata. Zato je jedro stiske našega kratkega filma po mojem mnenju drugod: v nejasni predstavi filmskih ustvarjalcev, kaj sploh lahko je in kaj ne more biti tako imenovani »kratki« film. Torej v pomanjkanju trdnega ustvarjalnega koncepta, pa umetniške sile in ustreznega stila. V literaturi je že dolgo jasno, da je na primer reportaža reportaža, sonet sonet in komedija komedija. Vsaka izmed literarnih zvrsti ima svoje trdne ustvarjalne zakone in nobenemu pisatelju ne prihaja na misel, da bi mešal med seboj na primer raznorodne stilne elemente reportaže in drame. Teoretično in praktično so že vsaj tri desetletja fiksirane tudi filmske kategorije: novice, reportaža, obzornik, dokumentarni, reklamni, poljudnoznanstveni oziroma kulturni, šolski ali poučni film in tako dalje. Samo genialni ustvarjalci, in sicer le v ustreznih epohah, formirajo nove kategorije. Slej ko prej mora »steža«, »karakter« in namen izbrane teme določati izbiro zvrsti, in le v okviru izbrance zvrsti mora avtor uveljaviti svojo domiselnost, svojo ustvarjalno silo. Prav to je poglavito

Kdor si ni svest te osnovne umetniške resnice, je vnaprej

obsojen na neuspeh, kajti njegovo delo bo neenotno prikazovanje raznolikih motivov v raznolikih oblikah, kar nujno vpliva na gledalca nelogično, zato »sunkovito«, neprijetno in celo nestetsko.

Iz pomanjkljive konvznosti v zamislil in izvedbi sledi obče znana in mučna hiba naših avtorjev, ki hočejo v enem filmu prikazati takorekoč vse. Celó pionir slovenskega kratkega filma Metod Badjura je v »Zimski radosti« pod tolikšnim vplivom te »moderne« napake, da nam skuša povedati v četr ure, kako se je začelo smučanje na Slovenskem, kakšne zgodovinske zasluge ima ing. Bloudček za Planico, kakšen je zgodovinski razvoj in sodobni uspeh vrhunskih smučarskih atrakcij, kakšna je današnja smučarska šola in kakšna je najpriljubljenejša smučarska igra. To nam prikazuje v dramaturško nelogičnem in v ničem utemeljenem zaporedju, pri čemer meša hkrati izrazne elemente reportaže z elementi dokumentarnega, kulturnega in celo igranega filma. Tako si uniči bogato in v posameznih prizorih domiselno sestavljeno gradivo, ki se utrinja pred nami v obliki nesmotrnega zaporedja motivov in hkrati v raznorodnih izraznih načinih filmskih zvrsti. Preobilje motivov in astilnost v oblikovanju je v še večji meri v pogubo »Posebni voznji« Fran-

ceta Kosmača. Ne izključujemo »filmskega potopisa«. Tak podnaslov pa ni opravičilo, da potopis ni na primer niti reportaža, niti kulturni film, temveč oboje in še kaj. V »Posebni voznji« vidimo namreč spet »vse«: od Turjaka in njegove zgodovine, do kočevskega medveda, od lovcev do nezanimivega in vsiljivega glavnega akterja — Putnikovega autobusa. Pred nami se utrinjajo in spet izginjajo podobe raznorodnih motivov in preden jih do dobra dojamemo ter se vanje vživimo, nam že izginejo izpred oči. Torej način in prijem, ki se F. Kosmaču ni obnesel že v nekaterih prejšnjih njegovih filmih, na primer v Jeseniški železnici in v Storah.

Ne vem, pod kakšnimi pogoji sta avtorja ustvarila svoja nova filma. Ne glede na to pa Slovenčci z njima nismo prida pridobili, razen novega dokaza, da je o tej vrsti filmskega ustvarjanja treba konec koncev začeti le resno razmišljati in se ji posvečati z večjo zrelostjo, z večjim občutkom odgovornosti. Toda medtem, ko bi bilo mogoče »Zimska radost« še rešiti za puljski festival, in sicer z montažnimi korekturami zaporedja dogajanja ter s tem, da bi izločili predvsem vse igrane prizore, ki naj bi jih nadomestil domiselni tekst napovedovalca, je v F. Kosmačevem filmu za podoben namen premalo enotno ubranega gradiva. frb

DNEVNE NOVICE

Letovanje na morju za 470 din, otroci 230 gin za julij-avgust. Sprejemamo rezervacije! Turistično leto-više kamp Omišaji, otok Krk.

Perkutol

Za nego suhe kože vitaminska hranilna PERKUTOL. Skin krema in za zelo suho kožo polimastna hranilna PERKUTOL Orange krema.

Kolkor plača - tolko dobiš! Če hočeš prvovrstno mastno kremo, potem zahtevaj "ULTRAGIN" - sport kremo.

Vsaka drogerija, specerija, zadruga, vsaka trgovina, ki prodaja milo za gospodinjstvo, prodaja tudi "Flex". Za čiščenje madežev samo "FLEX".

Pege vam zagotovo odstrani Pegesan krema. Odklanjajte v trgovinah nadomestila in zahtevajte originalni PEGESAN z rdžečelato etiketo.

Smilke "Eveline" v 9 modernih svetlih barvah - enakovredne najbolj-šim francoskim. Poskusite za vsako priliko in obliko na vzorcih v drogerijah v Ljubljani, Mariboru, Kranju.

Zadnji krik francoske mode - tri svetle barve smilke so dobile droge-rije v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Celju in Novem mestu.

KONCERTI

Ravnateljstvo Nižje glasbene šole, Ljubljana-Center, obvešča, da bo vpi-sovanje učencev v tekle dnevih: Do-sedanje učence bomo vpisovali dne 27. in 28. junija ob 8-12 in od 13-17. Učenci, ki se prvič vpisujejo na glas-beno šolo, opravljajo sprejemni izpit. Prijavo za opravljanje sprejemnega izpita je treba predložiti ravnateljstvu do 30. junija. Sprejemni izpiti bodo v začetku septembra 1957, po opravljem-tem izpitu pa bo vpisovanje novih učencev na zavod.

Absolutna Akademije za glasbo, pianistka Gita Malijeva (razred izr. Prof. Zore Zarnikove) in klarinetist Ati Soss (razred prof. Mihe Gunzka), bosta nastopila na diplomskem kon-certu jutri, 26. junija, v Filharmoniji. V četrtek, dne 27. t. m. bo koncert skladb Kluba kompozitov na Akade-miji za glasbo. Na sporedu bodo dela Božiča, Lampreta, Petriča in Srebot-njaka. Solisti: Boris Campa, Borut Lesjak in Samo Smerkolj. Dirigiral bo Samo Hubad. Vstopnice od 60 do 180 dinarjev pri blagajni SF.

GLEDALIŠKA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA
Torek, 25. junija ob 20: Nash: "Mojster za dež". Abonma U.
Sreda, 26. jun. ob 20: Nash: "Mojster za dež". Abonma K.
Četrtek, 27. jun. ob 20: Potrč: "Krefli". Abonma G.
Petek, 28. jun. ob 15.30: Nash: "Mojster za dež". Abonma Petek II popold.
Ob 15.30: v Operi Potrč: "Krefli". Abonma Petek I popoldanski.
Ob 20: Nash: "Mojster za dež". Abonma F.
Sobota, 29. jun. ob 20: Nash: "Mojster za dež". Abonma D.
Ob 20: v Operi v primeru lepega vremena: Potrč: "Krefli". Abonma C.
Nedelja, 30. junija ob 20.30: Krefl: "Krajski komedijanti". Gostovan-je ljubljanske Dramme v Zagorju. Ob 20: Čehov: "Češnjev vrt". Uprizoritev Akademije za igralstvo umet-nost v Ljubljani.

Umrla je moja ljuba žena in mamica ANGELA JARC rojena Bakovnik Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 25. junija 1957 ob 18. uri iz Jakobove mrliške vešče na Zalah. Lavrica, Ljubljana, 24. junija 1957. Zalujoci: mož in otroka, bratje in ostalo sorodstvo.

Tovarni ZLATOROG V MARIBORU JE USELO V LETU 1957 PREITI NA PROIZVODNJO SINTETIČNIH PRALNIH SREDSTEV, KI SO NA TRGU POZNANA POD IMENOM »RIO« in »PERIL« M 261

Sporočamo abonement reda Petek I. pop., da imajo predstavo Potrčevih "Kreflov" v petek ob 15.30 v Operi; abonenti reda C bodo imeli Potrčeve "Krefle" v soboto zvečer ob 20 v Operi samo v primeru lepega vremena. - Sporočeno bo v sobotnih popoldanskih radijskih oddajah.

OPERA

Torek, 25. junija ob 20: Dvojak: "Ru-salka". Abonma red H. (Zadnja abonmentska predstava te sezone).
Petek, 28. junija ob 15.30: Potrč: "Krefli". Dramska predstava za abonma red Petek popoldanski I.
Sobota, 29. junija ob 20: Potrč: "Krefli". Dramska predstava. Abonma red C.
Ob 20.30: Hristič: "Ohridska legen-da", v Križankah. v okviru Ljub-ljanskega festivala.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠČE

Torek, 25. junija ob 20: William Inge: "Avtobusna postaja". Izven. Zad-njkrat.
Četrtek, 27. junija ob 20: Alojz Remec: "Magda". Izven. Zadnjic.
Sobota, 29. junija ob 16 in 20: Alojz Remec: "Magda". Gostovanje v Ko-čevju ob priliki proslave "Tedna rudarjev". Obe predstavi na odru Svobode-rudnik Kočevje v Salci vasi.
Nedelja, 30. junija ob 16 in 20: Wil-liam Inge: "Avtobusna postaja". - Gostovanje v Kočevju ob priliki proslave "Tedna rudarjev". Obe predstavi v Šeškovem domu v Ko-čevju. - Zaključek sezone!

Danes, ob 16. uri

na Pogačarjevem trgu v LJUBLJANI

žrebanje srečk JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

2132

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Torek, 25. junija ob 15.30: Igor Tor-kar: "Pozabljeni ljudje". Abonma Torex popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.
Četrtek, 27. jun. ob 20: Sidney Howard: "Pokojni Christopher Bean". Abon-ma LMS III. (Nadomestilo za pre-kinjeno predstavo 15. jv. 1957.). - Davenport - Arčon.
Sobota, 29. jun. ob 20: Anny Tichy: "Vselej sta dve možnosti". Izven - Zaključek sezone.

ISOL čisti kovine in steklo!

BENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana - Mestni dom
Sobota, 29. junija ob 20: J. Nestroy: "Nič ni tako skrito, da ne bi po-stalo očito". Veseloligra z godbo in petjem. Red B. Vstopnice so tudi v prodaji.
Nedelja, 30. junija ob 16: J. Nestroy: "Nič ni tako skrito, da ne bi po-stalo očito". Veseloligra z godbo in petjem. Red Nedelja popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.
Ob 20: J. Nestroy: "Nič ni tako skrito, da ne bi postalo očito". - Veseloligra z godbo in petjem. Ve-terna predstava. Izven.
Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje na telefon 32-660.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarni:
Torek, 25. junija: lekarna "Planin-ka". Glavni trg 20.
Sreda, 26. junija: lekarna "Pri gra-du". Partizanska cesta 1.
Kino:
"PARTIZAN": jugoslovanski film "Ni bilo zastoj".
"UDARNIK": mehiški film: "Ko bom odšel".
Slovensko narodno gledališče
Torek, 25. junija ob 20: Shaw: "Pig-malion". Red B. Nekaj sedežev in stojšče v prodaji.
Umetnostna galerija
V zgornjih prostorih galerije je razstava švicarskega lepka in raz-stava arhitekture področja zaliva San Francisca. V spodnjih prostorih pa je razstava uporabne umetnosti. Vse tri razstave so odprte od 23. junija do 7. julija dnevno od 9 do 18. Vljudno vabljeni.

IZ MURSKÉ SOBOTE

KINO
"PARKE": ameriški film "Ne bodo mi verjeli". V gl. vlogi Robert Young in Susan Hayward. Predstava ob 20.

2 BLEDA

KINO
Francosko-italijanski film "Afera Maurizius". Predstavi ob 18 in 20.30. V gl. vlogi Daniel Gelin, Madeleine Robinson in Eleonora Rossi Drago.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniško dežurno službo ima na Jesenicah dr. Alojz Jenko, Cesta brat-stva in enotnosti.

KINO

"RADIO": ameriški barvni film: "Dvorlačno okno". Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Grace Kelly, James Stewart in Wendell Corey. - Danes zadnjic.
"PLAVZ": francoski barvni film: "Pustolovščine sevilskega brivca". - Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Luis Mariano in Lolita Sevilla. Danes zadnjic.

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠČE

Torek, 25. junija ob 20: Hans Holt: "Specialist za srce". Torkov abon-ma in izven.
Sreda, 26. jun. ob 20: Prežihov Voranc: "Pernjakovi". Izven in za sindikate po globoko znižanih cenah.
Četrtek, 27. junija ob 20: Hans Holt: "Specialist za srce". četrtkov abon-ma in izven.
Petek, 28. junija ob 20: Hans Holt: "Specialist za srce". Izven in za sin-dikate po globoko znižanih cenah.
Sobota, 29. junija ob 20: Hans Holt: "Specialist za srce". Sobotni abon-ma in izven.
Nedelja, 30. junija ob 15.30: Hans Holt: "Specialist za srce". Nedeljski abon-ma in izven.

KINO

"UNION": jugoslov. film "Ni bilo zaman".
"METROPOL": sovj. barvni film: "Novoletni ples".
"LETNI KINO": angleški film "Tri korake do vešal".

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO
"DELAVSKI DOM": francoski film "Očka, mamica, služkinja in jaz".

TWI TOVARNA VOLNENIH IN VIGOGNE IZDELKOV
PODJETJE IZDELUJE:
vojnene tkanine iz mika-ne in česane preje (kam-garn), vigozne tkanine in prejo, odejno in krojaško vato ter vatelin

Prav je, da ob tej priložnosti spregovorimo nekaj besed o problemih, s katerimi se pri svojem delu stalno bori kolektiv TVVI Maribor. Vsi proizvodni oddelki tega podjetja - razen predilnice, obratujejo v zgradbah starih vojaških konjušnic. Razumljivo je, da zato organizacija proizvodnje daleč zaostaja v primerjavi z organizacijo podjetij te vrste. Posebno poglavje dela v takih pogojih so izredni napori, ki jih morajo prenašati delavci na delovnih mestih. Večina oddelkov je brez potrebne svetlobe, prostornosti in ustreznih klimatskih naprav. Preveč bi bilo, če bi naštevali še ostale težave, v katerih kolektiv dela, čeprav niso nič manjše od zgoraj navedenih. Kljub težavam je kolektiv v vseh povojnih letih disciplinirano in požrtvovalno izvrševal vse naloge, ki mu jih je skupnost postavljala. Premalo pa je bilo sredstev, da bi lahko izboljšali delovne pogoje. Delavski svet je pred leti sprejel sklep, da začne z delom za postopno preurejanje podjetja. Vsa lastna sredstva (sklad za samostojno razpolaganje, del amortizacije) je kolektiv zbiral, da je uspel postaviti nov oddelek za proizvodnjo odejne in krojaške vate. Stari oddelek bi moral zapreti po odločbi inšpekcije dela zaradi tega, ker ni ustrezal predpisom o pogojih dela. Rekonstrukcijo celotnega obrata ne bo mogoče izvesti s lastnimi sredstvi, ker so le-ta premajhna. Kolektiv upa, da bo v bližnji bodočnosti uspel dobiti potrebna kreditna sredstva, da bo lahko čim boljše izpolnil svoje naloge.

Protiprinosporna služba

Poročilo z dne 24. junija 1957
Srednje dnevne temperature se preko nedelje niso bistveno spre-menile in so se gibale v mejah med 21 in 24 stopinj C. Najvišje maksimalne temperature preko 30 stopinj C so za-beležili v Beli krajini in na Dolenjskem. Močnejše krajevne plohe so za-beležili na Stajerskem. Manjše nevihte pa so javile posamezne postaje po vsej Sloveniji. Ponekod je padla tudi slaba toča.
Napovedi: do vključno 25. t. m. naj končajo s prvim skropitjem svojih vinogradov vinogradniki okolice Pod-lehnika pri Ptujju.
Naj takoj začnejo z drugim skropit-jem vinogradniki okolice Dolnje Lendave, Mestnega vrha pri Ptujju, Zavrča, Celja, Slovenskih Konjic, Ro-gaške Slatine, Bizeljskega, Brežic, Pi-šec in Vinomera v Beli krajini.
S tretjim skropitjem naj takoj začnejo vinogradniki okolice Sempetra pri Gorici (Vrtojba, Sempas, Sol-kan in Ajševica).
Danes niso dostavili podatkov protiprinosporne postaje Vršanjan in Juršič pri Ptujju.
Z ozirom, da je ponekod nastopilo zelo ugodno vreme za razvoj perono-spore, naprošamo vse protiprinospor-ne opazovalce, naj redno in točno pošiljajo podatke.
Vinogradniki, pri skropitjenju vinske trte skrbite, da je trta temeljito poškropljena zlasti s spodnje strani listov ter grozdčič (kabrnik).

Kmetijski inštitut Slovenije in Hidrometeorološki zavod LR Slovenije
Spored za torek, dne 25. junija 1957.
5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslu-balci (pisan glasbeni spored) - vmes ob 6.30-6.40 Reklame - 6.40-6.45 Naš je-dilnik - 7.10 Zabavni zvoki - vmes ob 7.30-7.45 Cicibanom - dober dan! (Pa-riška vila z Menina planine - Deklica in kače) - 8.05 Zdaj na po domače... - 8.35 Spored množičnih pesmi in korčnic - 9.00 Prenos svečane otvoritve kongresa delavskih svetov iz Beograda - 12.30 Kme-tijski nasveti: Nesreča na planinskih paš-nikih (reportaža iz Bohinja) - 12.40 Edvard Grieg: Štirje norveški plesi - 13.15 Pe-ster spored opernih melodij - 14.00 Sklad-be slovenskih avtorjev igra Mariborski in-strumentalni ansambel - 14.20 Radijski leksikon - 14.35 Naši poslušalci sestavijo in podvirajo - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.40 Radijski roman - Erih Koš: Kit - imenovan tudi Veliki Mak - III. - 16.00 Popoldanski koncert - 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku - 18.00 Sportni tednik - 18.30 Iz zakladnice jugoslovanskih samospevov - 18.50 Razgovori o mednarodnih vprašanjih - 19.00 Posebna oddaja: I. slovenski fe-stival telesne kulture - 19.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 20.00 Poročilo s kongresa delavskih svetov v Beogradu (Re-porter Mitja Svab) - 20.20 Glasbena med-igra - 20.30 "Pot do miru" (poseb. od-đaja ob obletnici podpisa uktonovne listine OZN) - 21.05 Igrajo veliki zabavni orke-stri - 22.15 Plesna glasba - 23.00-23.15 in 23.30-24.00 Oddaja za tujino (Prenos iz Zagreba)
II. program
14.00 Melodije v gostem redu - 15.00 Napoved današnjega dne - vremenska na-poved - 15.10 Ljubljanska kronika in ob-vestila - 15.25-16.00 Skladbe za violino in klavir - 22.15-23.00 Sergej Prokofjev: Peta simfonija

DROBNI OGLASI

SPREJMEMO V UK vajuence za klu-čavničarsko, ličarsko, mehanično in električno stroko. Pogoji za spre-jem so: stanovanje v Ljubljani ali v bližnji okolici in najmanj 3 raz-redni gimnazije. Pismene prošnje je vložiti na podjetje: Električna cest-na železnica, Celovška c. 164. 2036

RADIO LJUBLJANA

Spored za torek, dne 25. junija 1957.
5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslu-balci (pisan glasbeni spored) - vmes ob 6.30-6.40 Reklame - 6.40-6.45 Naš je-dilnik - 7.10 Zabavni zvoki - vmes ob 7.30-7.45 Cicibanom - dober dan! (Pa-riška vila z Menina planine - Deklica in kače) - 8.05 Zdaj na po domače... - 8.35 Spored množičnih pesmi in korčnic - 9.00 Prenos svečane otvoritve kongresa delavskih svetov iz Beograda - 12.30 Kme-tijski nasveti: Nesreča na planinskih paš-nikih (reportaža iz Bohinja) - 12.40 Edvard Grieg: Štirje norveški plesi - 13.15 Pe-ster spored opernih melodij - 14.00 Sklad-be slovenskih avtorjev igra Mariborski in-strumentalni ansambel - 14.20 Radijski leksikon - 14.35 Naši poslušalci sestavijo in podvirajo - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.40 Radijski roman - Erih Koš: Kit - imenovan tudi Veliki Mak - III. - 16.00 Popoldanski koncert - 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku - 18.00 Sportni tednik - 18.30 Iz zakladnice jugoslovanskih samospevov - 18.50 Razgovori o mednarodnih vprašanjih - 19.00 Posebna oddaja: I. slovenski fe-stival telesne kulture - 19.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 20.00 Poročilo s kongresa delavskih svetov v Beogradu (Re-porter Mitja Svab) - 20.20 Glasbena med-igra - 20.30 "Pot do miru" (poseb. od-đaja ob obletnici podpisa uktonovne listine OZN) - 21.05 Igrajo veliki zabavni orke-stri - 22.15 Plesna glasba - 23.00-23.15 in 23.30-24.00 Oddaja za tujino (Prenos iz Zagreba)
II. program
14.00 Melodije v gostem redu - 15.00 Napoved današnjega dne - vremenska na-poved - 15.10 Ljubljanska kronika in ob-vestila - 15.25-16.00 Skladbe za violino in klavir - 22.15-23.00 Sergej Prokofjev: Peta simfonija

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO "KOMUNA"
Jugoslovanski film
Tuja zemlja
Tednik: F. N. št. 25. Predstave ob 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO "SLOGA"
Ameriški barvni film
»Sin Ali Babe«
Tednik: F. N. št. 25. Predstave ob 17, 19 in 21. V glavni vlogi Tony Curtis in Piper Laurie. - Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO "UNION": premiera ameriškega barvnega filma "V srcu mladim". Brez tednika. Predstave ob 17, 19 in 21. Ob 19 je matineja ameriškega filma "Spremeni skrb na veselje". KINO "VIC": amer. film "Spremeni skrb na veselje". Predstave ob 17, 19 in 21. V glavni vlogi Stan Laurel in Oliver Hardy. Prodaja vstopnic v obeh kinematogra-fih od 9.30 do 11 in od 14 dalje. Za matinejo v kinu "Union" pa od 9 dalje.

Danes zadnjic. - Prodaja vstopnic samo od 14 dalje.
LETNI KINO "BEŽIGRAD": ameriški film "Weekend v Waldorfu". Pred-stava ob 20.30. - Prodaja vstopnic samo uro pred pričetkom predstave.
MLADINSKI KINO L.M. Kotnikova 8. predvaja angleški film "Kapetan Kidd". Predstavi vsak dan ob 10. in 15. uri.
KINO "LITOSTROJ": nemški film: "Stotnik in njegov junak". Tednik: F. N. št. 23. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Danes zadnjic.

KINO "TRIGLAV"
Ameriški barvni film
»SAN ANTONIO«
Tednik: V glavni vlogi Errol Flynn in Alexis Smith. Predstave ob 15, 19 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Danes zadnjikrat. - Jutri ameriški film "Tarzanova jeza".

KINO "SISKA"
Ameriški barvni film
»Bobni čez reko«
V glavni vlogi Audie Murphy an Walter Brennan. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

RAZPIS NAGRADNEGA NATEČAJA
V počastitev 4. julija - Dneva borca, in 22. julija - Dneva vstaje slovenskega ljudstva, razpisujeta OKRAJNI ODBOR ZVEZE BORCEV NOV SLOVENIJE IN UREDNIŠTVO DOLENJSKEGA LISTA V NOVEM MESTU
nagradni natečaj za slikanje iz partizanskega življenja
Slikanica naj obdela poljuben motiv iz življenja, borb in zmag katerekoli enote narodnoosvobodilne vojske, terenskih zaščitnikov in aktivstov oziroma ilegalnega dela aktivstov KPS oziroma OF, zajema pa naj področje Dolenjske. Obse-gati mora besedilo za najmanj 100, največ pa za 150 slikov-nih enot običajne slikanice. Izbra motivov, področja, brigad, zalednega oziroma ilegalnega dela je prepuščena avtorjevi zamisli, slikanica pa mora biti napisana tako, da bo prika-zala vso veličino in pomen oborožene vstaje naših narodov proti okupatorjem in domačim izdajalcem. Avtor naj upo-števa, da je slikanica namenjena predvsem mlademu rodu, ki spoznava narodnoosvobodilni boj iz pripovedovanja star-šev, šole in okolice, v kateri živi. Za tri najboljše slikanice, ki jih bo ocenila posebna ko-misija, so pripravljene nagrade: 50.000 din - 40.000 din - 30.000 din
Razen tega pa bo uredništvo Dolenjskega lista izplačalo avtorju običajni honorar in če bo potrebno, poskrbelo tudi za ilustratorje slikanic. Okrajni odbor ZB Novo mesto in Dolenjski list si pridržujeta pravico odkupa tudi nenagraje-nih slikanic. Rokopis slikanice v dveh natipkanih izvodih je treba po-slati uredništvu Dolenjskega lista najkasneje do 19. septem-bra 1957. Podrobnejše informacije lahko dobe, interesenti v ured-ništvu Dolenjskega lista.

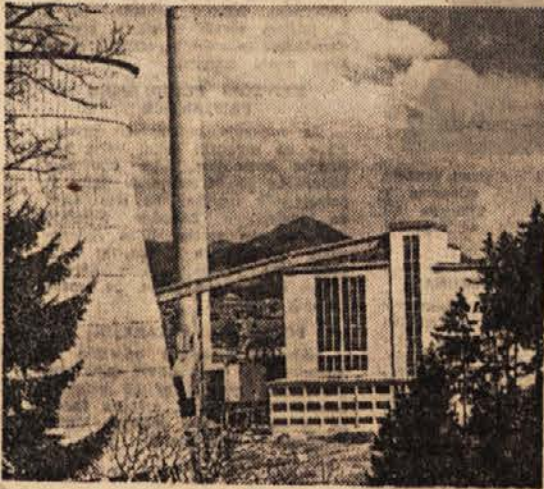
BOLNIŠNICA ZA TUBERKULOZO ORMOŽ
razpisuje
mesto medicinske sestre (zdrav. pomoč.)
mesto bolničarke
Plača po uredbi, dopolnilna plača po pravilniku - Hrana in samsko stanovanje zagotovljeno. - Pismene ponudbe pošljite upravi bolnišnice. 2130

Elektrogospodarstvo Slovenije

ob prvem kongresu delavskih svetov

- Mnenje, da se življenje podjetij lahko ureja edino s povelji in uredbami od zgoraj,
- spada dokončno v minulost. Podjetje mora imeti dih notranjega življenja, ki mu
- ga v naših socialističnih pogojih daje delavsko samoupravljanje. Tako tudi elektro-
- gospodarstvo lahko le z delavskim samoupravljanjem izpolnjuje naloge, ki jih
- ima nasproti družbi in lastnim delovnim kolektivom. Zato je tudi ono v zvezi
- s kongresom delavskih svetov iskalo nove načine in možnosti, kako delavsko
- samoupravljanje čim bolj približati proizvajalcem. To samoupravljanje tudi v
- elektrogospodarstvu ne stremi k uvajanju togih oblik, temveč se razvija postopoma,
- a stalno k vedno večji udeležbi delovnih kolektivov pri upravljanju podjetij
- in njihovih skupnosti.

Elektrogospodarstvo pa ima svoje posebnosti tehničnega značaja, ki vplivajo tudi na način delavskega samoupravljanja. Elektrogospodarska podjetja, povezana v svrhu racionalnega izkoriščanja vseh kapacitet v elektrogospodarske sisteme in skupnosti, deloma izgubljajo svojo individualnost. Zato se je tudi delavsko upravljanje razvijalo v dveh smereh: da se na eni strani okrepi delavsko upravljanje v samih pro-

Termoelektrarna Soštanj

izvodnih in prenosno-razdelilnih podjetjih, na drugi strani pa, da so delovni kolektivi teh podjetij po svojih predstavnikih udeleženi pri upravljanju skupnosti. Sodelovanje predstavnikov delovnih kolektivov podjetij pri upravljanju skupnosti je posebno potrebno še zaradi izravnave proizvodnih in distribucijskih stroškov ter potrebe dela na področju perspektivne elektrifikacije. Čimbolj se elektrogospodarstvo razvija, temveč je ta potreba. Pomembnost izgradnje našega elektrogospodarstva po osvoboditvi je ravno v tem, da so se gradile velike elektrarne ter združevale v sisteme, da dosežejo tehnično in ekonomsko v skupnem delu najboljše in za družbo najkoristnejše rezultate. Delavsko upravljanje ne samo da ni spremenilo teh ciljev našega elektrogospodarstva, temveč jim je dalo celo še večji poudarek.

To dokazuje razvoj elektrogospodarstva Slovenije v dobi delavskega upravljanja od leta 1951 dalje, ko je stvarna moč naših javnih elektrarn narasla za 193.000 kilovatih, ki jih predstavljajo nove velike elektrarne Medvode, Moste, Vuzenica, Vuhred in Soštanj ter novi agregati elektrarn Mariborski otok, Dravograd in Trbovlje. V tej dobi se je stvarna moč javnih elektrarn Slovenije zvišala za nad 100 odstotkov in znaša danes 383.000 kilovatih. Lani je bila dosežena proizvodnja ene milijarde 703 milijonov kilovatin ur električne energije, skupaj z industrijskimi elektrarnami pa ene milijarde 907 milijonov kilovatin ur.

Od leta 1951 dalje se je proizvodnja gibala takole (v milijonih kilovatin ur):

	Javne elektrarne			
	hidro	termo	skupaj	hidro
1951	704,0	158,3	862,4	94,4
1952	736,6	181,1	917,6	85,0
1953	777,6	223,3	1000,9	81,4
1954	892,4	163,8	1156,2	89,0
1955	1151,2	243,8	1395,1	90,0
1956	1221,4	482,2	1703,6	85,3

Od ene milijarde kilovatin ur leta 1951 je torej narasla proizvodnja električne energije leta 1956 na 1,9 milijarde, letos pa bo preseгла dve milijardi kilovatin ur.

Da je proizvodnja električne energije pogoj za dviganje življenjske ravni prebivalstva, pa se

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
gospodinjstvo	75,2	68,5	81,1	113,8	153,3	187,7
motorji in aparati	17,8	18,5	21,1	25,1	31,0	33,3
javna razsvetljava	2,1	3,0	4,0	4,7	6,4	6,5
ves maloodjem	109,5	104,9	123,7	163,9	217,2	257,1

Kakor vidimo, se je poraba v gospodinjstvu zvišala v petih letih za okoli 150 odstotkov, poraba za motorje in aparate za skoraj 100 odstotkov in poraba za javno razsvetljava za nad 200 odstotkov, za ves maloodjem pa za okoli 140 odstotkov.

Nič slabša ni slika, ki nam jo daje poraba

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Splošni veledjem						
in premogovniki	251,0	254,7	287,2	323,9	368,4	383,6
elektrokemija	92,0	97,7	95,5	119,3	262,2	317,9
elektrometallurgija	-	14,0	22,4	47,1	77,2	90,9
celotni veledjem	355,5	383,1	423,6	509,4	730,5	807,6

Celotni veledjem je torej od leta 1951 do lani narasel za 452,1 milijona kilovatin ur ali za okoli 125 odstotkov, posebno pa je še narasla poraba v elektrokemiji za nad 200 odstotkov.

Istočasno z dvigom proizvodnje se je dvignila tudi produktivnost dela v elektrogospodarstvu. Po podatkih, ki jih je zbral A. Tadić o desetletnem razvoju jugoslovanskega elektrogospodarstva, izhaja, da se je lastna cena v proizvodnji električne energije pri podjetjih, ki so združena v skupnostih in sistemih, znižala za 50 odstotkov, kar nedvomno dokazuje pozitiven razvoj v ekonomiki naše elektroenergetike. To znižanje se zrcali tudi v znižanju materialnih stroškov po enoti proizvoda ter v zmanjšanju živega dela v sami proizvodnji. Medtem ko smo leta 1946 porabili za proizvodnjo ene kilovatin ure na pragu elektrarne 6,59 din smo leta 1955 porabili samo 3,25 din ali 50,6 odstotka manj. Dela smo porabili za proizvodnjo kilovatin ure leta 1946 0,89 din, leta 1955 pa samo 0,35 din ali 60,7 odstotka manj. Ogromno zvišanje produktivnosti dela v našem elektrogospodarstvu ni posledica neke revolucije v samem tehnološkem procesu proizvodnje, ki je itak ustaljen v vsem svetu, temveč je nastala osnovna sprememba v organskem sestavu proizvodnih sredstev, kar je pozitivno vplivalo na produktivnost. V diagramih se črta produktivnosti dela pri proizvodnji električne energije strmo dviga, posebno zadnja tri leta, medtem ko se črta razpoložljive moči dviga nekoliko manj, toda rezultanta je zboljšanje izkoriščanja kapacitete, kar je ugodno vplivalo na lastno ceno. Črta števila zaposlene delovne sile pa se dviga zelo blago, pri prehodu na novi gospodarski sistem leta 1952 pa smo imeli celo manj zaposlenih v elektrogospodarstvu kot prej, ko je bila proizvodnja za 25 odstotkov manjša. Proizvodnja električne energije v termičnih elektrarnah združenega elektrogospodarstva je znašala na enega zaposlenega delavca leta 1946 128.000 kilovatin ur, leta 1955 pa 226.000. Pri proizvodnji hidroelektrarn je odpadlo na enega zaposlenega delavca leta 1946 419.000 kilovatin ur, leta 1955 pa 1.400.000 kilovatin ur. Največje časovno izkoriščanje na leto ima Slovenija z okoli 5000 urami, ima pa tudi najboljše termično izkoriščanje goriva v kaloričnih

industrijsko		skupno	
termo	skupaj	hidro	termo
46,1	140,4	798,4	204,4
43,6	128,6	821,6	224,7
59,0	140,4	859,0	282,3
54,2	143,2	1081,5	218,0
87,3	177,3	1241,3	331,5
117,9	203,3	1306,7	600,1
			1906,9

vidi iz števil, ki nam prikazujejo porabo električne energije v Sloveniji v isti dobi. Vzemimo za primer porabo v gospodinjstvu, za motorje in aparate, za javno razsvetljava ter skupno za maloodjem (v milijonih kWh):

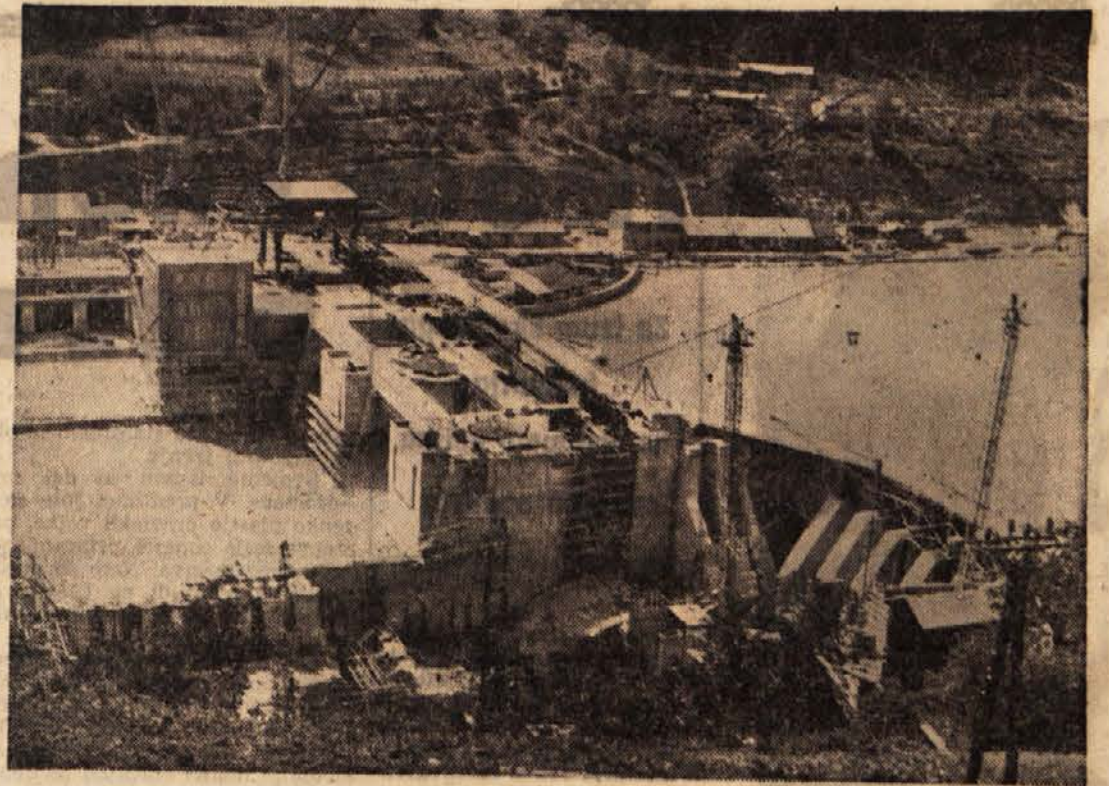
električne energije v industriji v isti dobi. Če primerjamo porabo v splošnem veledjemu, v elektrokemiji in elektrometallurgiji ter v celotnem veledjemu, vidimo napredek, ki smo ga dosegli v razmeroma kratki dobi delavskega upravljanja. Porabili so (v milijonih kilovatin ur):

elektrarnah s 16,7% nasproti jugoslovanskemu povprečju 15,3%. Na vsakih 100 odstotkov zvišanja kapacitete elektrarn v Sloveniji in Hrvaški se je zvišalo število zaposlenih delavcev samo za 4 odstotke, v Bosni in Hercegovini za 18 odstotkov, v Srbiji za 24 odstotkov, v Makedoniji za 48 odstotkov in v Črni gori za 60 odstotkov. Ti onosi pa zavise seveda od vrste proizvodnega vira kakor tudi od njegove veličine. Proizvodnja v kaloričnih elektrarnah po zaposlenem delavcu se je dvignila od leta 1946 do leta 1955 v Sloveniji od 227.000 na 532.000 kilovatin ur, v Srbiji od 123.000 na 207.000 in v Hrvaški od 88.000 na 196.000, v Makedoniji od 46.000 na 190.000 in v Črni gori od 18.000 na 104.000 kilovatin ur letno. Visoki start v proizvodnji na zaposlenega delavca v Sloveniji je bil v nekaterih drugih republikah dosežen šele lani. Proizvodnja po zaposlenem delavcu se je od leta 1946 do 1955 dvignila v Makedoniji od 182.000 na 383.000, v Sloveniji od 725.000 na 2.326.000, v Hrvaški od 436.000 na 1.611.000, v Črni gori od 32.000 na 149.000, v Bosni in Hercegovini od 158.000 na 1.458.000 in v Srbiji od 34.000 na 553.000 kilovatin ur. Največji dvig 1600 odstotkov prikazuje Srbija.

Glavna posledica takega razvoja produktivnosti dela v elektrogospodarstvu so razmeroma nizke cene električne energije. Odnos med cenami električne energije in cenami ostalih pro-

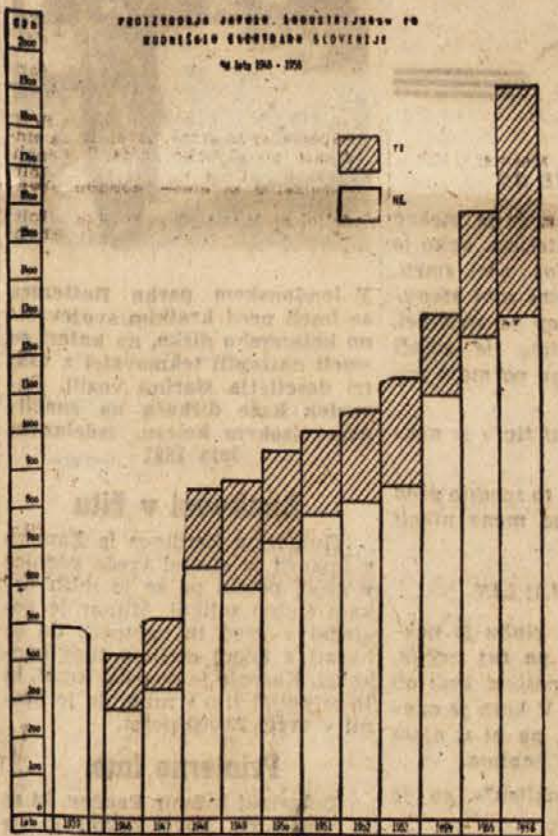
Dispečerski center v Ljubljani

Hidroelektrarna Vuhred

izvodov pred vojno se je po osvoboditvi znatno premaknil v korist porabnikov električne energije. Pri Elektrogospodarski skupnosti Slovenije je bila ustanovljena posebna komisija, ki ima kot glavno nalogo preučevati najracionalnejšo zaposlitev osebja v elektrogospodarskih podjetjih.

Razvoj v smeri zvišanja produktivnosti dela v elektrogospodarstvu pa se mora nadaljevati. Da je to mogoče, dokazuje na primer primerjava med podjetjem Detroit Edison Company in ELES. Imenovano ameriško podjetje je imelo 1926. leta 592 megavatih instalirane moči, ELES pa 1956. leta 382 megavatih. Za ista leta je bila proizvodnja električne energije 2.025 milijarde in 1.906 milijarde kilovatin ur, letni obremenilni faktor (izkoriščanje) 53,1 in 98,4, število zaposlenih 4319 in 4456, področje za oskrbo 19.800 in 20.200 kvadratnih kilometrov, število prebivalcev področja okoli 2 in 1,5 milijona, odjemalcev 488.000 in 333.126, porabe v gospodinjstvu kilovatin ur na osebo 519 in 562, proizvodnje na prebivalca 1015 in 1236 kilovatin ur. V Ameriki so v teh letih napredovali predvsem zaradi avtomatizacije dela, področja, kjer smo pri nas še zaostali ter mu mora zaradi tega tudi naše elektrogospodarstvo posvetiti vso pozornost.

Vendar je Slovenija tudi na področju avtomatizacije v elektrogospodarstvu dosegla že vidne uspehe. Tako je uredila v Ljubljani in Mariboru dispečerska centra, ki dajeta bremenilec pregled nad stanjem proizvodnje elektrarn in porabe glavnih odjemalcev ter možnost hitrega manevriranja za prilagoditev proizvodnje električne energije njeni porabi.

Prvi idejni projekt za zgraditev obeh modernih dispečerskih centrov z vsemi potrebnimi zvezami in prenosi so izdelali domači strokovnjaki že leta 1952, k dopolnitvi projekta in njegovi uresničitvi pa so bila pritegnjena domača podjetja, v prvi vrsti tovarna Telekomunikacije in Elektrosignal, ki so dobavila glavni del naprav in skupno s strokovnjaki ELES tudi uspešno dokončali zgraditev prve etape obeh dispečerskih centrov. Center v Ljubljani ima merilne naprave, ki prenašajo vsoto trenutno proizvedene moči vseh elektrarn na Dravi, proizvedeno moč v hidroelektrarni Doblar ter v termoelektrarnah Soštanj, Trbovlje in Brestanica, vse v megavatih, dalje pretakanje energije med sistemoma Slovenije in Avstrije v hidroelektrarni Dravograd in med sistemoma Slovenije in Hrvaške po daljnovodih Kidričevo-Varaždin, Brestanica-Rakitje in Doblar-Matulji. Vse te meritve so speljane v registrirane instrumente, na pokazne instrumente pa so speljane meritve, ki kažejo stanje vode na posameznih dravskih in soških elektrarnah ter oddajo energije največjim odjemalcem kakor tudi napetost in frekvenco omrežja v razdelilni transformatorski postaji Kleče. V drugi etapi zgraditve pridejo na vrsto še prenosni meritve na glavnih savskih elektrarnah Moste in Medvode ter meritve proizvedene jalove moči elektrarn in obremenitev posameznih daljnovodov. Vsi instrumenti, ki trajno kažejo preneseno merne vrednosti, so nameščeni na stikalni plošči, ki je postavljena na vidno mesto v dispečerskem prostoru, zadnje imenovane meritve pa, ki si jih bo dispečer izbral le po potrebi, bodo kazali instrumenti, nameščeni na delovnem pultu dispečerja. V dispečerski center v Mariboru prenašamo meritve iz vseh elektrarn na

Dravi in iz Kidričevega, le da obsegajo te meritve proizvedene moči vsake posamezne dravske elektrarne. V obeh dispečerskih centrih sta poleg plošč z merilnimi instrumenti postavljene tudi veliki plošči s shemo elektrogospodarskega sistema, in to v Ljubljani celotnega sistema Slovenije, v Mariboru pa samo za severni del. Na mestih, kjer so v dejanskem omrežju stikalni organi, so v shemi vgrajene lučke, ki javljajo stikalno stanje daljnovodov, agregatov v elektrarnah ter transformatorjev v razdelilnih postajah. V elektrogospodarstvu Slovenije pa uporabljajo tudi druge moderne telekomunikacijske naprave, ki bistveno prispevajo k dobri povezavi in s tem čim boljšemu funkcioniranju oskrbe z električno energijo, obenem pa pospešujejo produktivnost dela.

Skupno je bilo od leta 1945 dalje vloženo v elektrogospodarstvo Jugoslavije nad 300 milijard dinarjev, od tega v Sloveniji nad 50 milijard. Za HE Vuzenico je bilo porabljenih do konca leta 1956 7,47 milijarde dinarjev, za HE Vuhred 7,25 milijarde, za HE Moste 4,58 milijarde, za HE Medvode 3,26 milijard dinarjev, za TE Soštanj 8,15 milijarde dinarjev. V elektrogospodarstvu vložena sredstva predstavljajo okoli 18,4 odstotka sredstev, namenjenih industriji. Medtem ko je letni prirastek proizvodnje električne energije v svetu 7 do 8 odstotkov, znaša v Jugoslaviji nad 10 odstotkov. Toda vlaganje sredstev v elektrogospodarstvo je osnova za razvoj vsega ostalega gospodarstva ter so zaradi tega investicije v to gospodarsko panogo nujne tudi v bodoče. Posebno skrb bo treba posvetiti obnovi omrežja. Število potrošnikov že samo po sebi stalno narasta, poleg tega pa se gospodinjstvo in druge kategorije odjemalcev v vedno večji meri elektrificirajo ter zato v večji meri bremenijo obstoječe omrežje. Samo število odjemalcev gospodinjstevskega toka je od leta 1951 do leta 1956 naraslo od 187.394 na 276.067, število vseh odjemalcev pa od 228.254 na 333.126. V isti dobi se je dvignila poraba električne energije na eno gospodinjstvo od povprečno 402 na 690 kilovatin ur, na enega odjemalca pa od 2004 na 3200 kilovatin ur letno.

Perspektivni razvoj elektrogospodarstva Slovenije zahteva zato nadaljevanje graditve elektrarn in omrežja. Ker smo, perspektivno gledano, zaostali za potrebami odjema, bomo morali čim prej zgraditi drugi del termoelektrarne Soštanj ter začeti z gradnjo hidroelektrarne Ožbalt in elektrarn na Dravi od Maribora dalje, pa tudi akumulacijskih elektrarn Lobnica, Osp in Idričica. Vse komisije, ki so v zveznem merilu izdelovale investicijske programe, so se strinjale o potrebi, da že letos začnemo graditi drugi del termoelektrarne Soštanj s 65 megavati in hidroelektrarno Ožbalt, ki bo imela v končni izgradnji tri agregate po 20 megavatih.

Ko bodo na kongresu delavskih svetov razpravljali o doseganih dosežkih delavskega upravljanja, bo elektrogospodarstvo Slovenije brez dvoma lahko pokazalo velike pozitivne uspehe. Zvišanje proizvodnje in produktivnosti dela dokazuje, da je delavsko upravljanje našlo tudi na področju elektrogospodarstva pogoje, ki ga ne samo opravičujejo, temveč mu dajejo tudi lepe perspektive za bodočnost. Elektrogospodarstvo Slovenije je v komisijah in na sejah svojega upravnega odbora poudarilo, naj bo pristojnost organov delavskega samoupravljanja pri podjetjih čim večja in popolna pri oni dejavnosti, pri kateri družbene koristi ne zahtevajo koordinacije skupnosti. Po tezah, ki jih je sprejel upravni odbor Elektrogospodarske skupnosti, naj bi normativni sistem v elektrogospodarstvu učinkovito obsegal predvsem ono dejavnost, ki je v vplivnem območju delovnih kolektivov. S tem bi se na kontroliran način razširila tudi materialna osnova delavskega upravljanja. Naglašena je bila tudi potreba večje povezave podjetij s komunimi, kar pa bo treba z ozirom na velike razlike v strukturi odjema ter na sedanje neekonomске cene električne energije še podrobno proučiti.

35 kV daljnovod Maribor-Slovenska Bistrica

spodarska skupnost Slovenije je v komisijah in na sejah svojega upravnega odbora poudarilo, naj bo pristojnost organov delavskega samoupravljanja pri podjetjih čim večja in popolna pri oni dejavnosti, pri kateri družbene koristi ne zahtevajo koordinacije skupnosti. Po tezah, ki jih je sprejel upravni odbor Elektrogospodarske skupnosti, naj bi normativni sistem v elektrogospodarstvu učinkovito obsegal predvsem ono dejavnost, ki je v vplivnem območju delovnih kolektivov. S tem bi se na kontroliran način razširila tudi materialna osnova delavskega upravljanja. Naglašena je bila tudi potreba večje povezave podjetij s komunimi, kar pa bo treba z ozirom na velike razlike v strukturi odjema ter na sedanje neekonomске cene električne energije še podrobno proučiti.

Junakom iz domišljinskih predstav o vesmirskih potnikih je bil nemara še najboljši podoben ameriški pilot Jack Morrissey, ko si je nadel vso opremo za višinski polet z novim tipom letala »Crusader«. Obleka ga štiti pred nizkim pritiskom v pilotski kabini in pred drugimi nevšečnostmi, ki jim je izpostavljen pilot med nadzvočnim poletom visoko nad zemeljsko površino

V verigah k poroki

Berry Bushell iz Toronta bi se moral opoldne registrirati na poročnem uradu. Zjutraj je v pisarni sporočil kolegom svoj namen, oni pa so ga zgrabili, mu nadeli okove na noge in na verigo obesili 30 kg težko utež. Vse se je seveda zgodilo kot simbolični uvod za skok v zakonski pristan, potem pa so nenadoma ugotovili, da so izgubili ključ, in tako je moral ženin vkovan na poročni urac.

Tisoče kilometrov brez maziva

Za izum škotskega inženirja se zanimajo velika strojna podjetja

- Motorji, stroji in kolesa, skratka vsi premični kovinski deli bodo opravljali dlje časa svoje delo, če se bo uveljavil senzacionalni postopek 55-letnega škotskega inženirja Johna McGregorja.

Inženir se na vse načine skuša izogniti množici interesentov, ki bi si radi pridobili pravico do uporabe njegovega izuma. V avtu s prikolico kroži nekje po gorskih cestah svoje ožje škotske domovine. Prikolico vleče avto z motorjem, ki ga je inženir novembra 1955 uredil po svojem postopku. Dobro poldruge leto mu ni bilo treba zamenjati olja, ves čas sploh ni mazal osi, pri tem pa je prevozil daleč nad 100.000 km.

Pri McGregorjevi iznajdbi gre za nov postopek pri obdelavi kovinskih, trenju izpostavljenih strojnih delov. Te površine je inženir prevlekel z izredno tankim zaščitnim filmom, ki varuje ko-

vinke dele pred staranjem in obrabo zaradi trenja.

Svojemu izumu je dal ime »promac«. V predilnici jute so s tenko plastjo prevlekli votke, postopek se je obnesel, prihranili pa so mnogo maziva. Nato so preizkusili to reč tudi na Diesellovih motorjih ter na raznih prometnih sredstvih.

Ce se bo uveljavil sistem McGregorjevega zaščitnega filma, bo mazivno olje že v bližnji prihodnosti sodilo v preteklost. Ta postopek zagotavlja vrtečim se strojnim delom običajno življenjsko dobo brez vmesnega mazanja. To pa seveda ne bo v interesu industrijskih družb, ki proizvajajo stroje in njihove nadomestne dele, zato so se že začele zanimati za Gregorjev sistem in bi ga rade odkupile za vsako ceno. Zlasti ve-

lika podjetja bi kupila licenco tega izuma, da bi jo potem spravila v svoje predale in bi ga ne smeli nihče uporabljati. Inženir pa za sedaj ne mara še ničesar slišati o tem. Pravi, da bo njegov postopek uporabljen predvsem pri tistih industrijskih napravah, kjer pride zaradi mazanja z oljem do pogostih zastojev v proizvodnji.

Dvakrat višja temperatura kot na soncu

Znanstveniki univerze v Chicagu delajo že dlje časa poskuse z zelo visokimi temperaturami. Pred kratkim jim je uspelo v neki električni centrali, ki so jo prej uporabljali za oskrbovanje trolejbusov s pogonsko energijo, povzročiti temperaturo, ki je bila dvakrat višja od temperature sonca. Temperaturo 14.237 stopinj Celzija so dosegli s posebno stabiliziranim električnim lokom.

Kakor je znano, znaša temperatura na površini Sonca 6010 stopinj Celzija. Z novim postopkom bodo proučevali različne kovine. Takšni poskusi naj bi tudi pokazali, kaj se bo zgodilo z usmerjenimi izstrelki, ko bodo s hitrostjo 80.000 km na uro »treščili« ob zemeljsko ozračje. Novo napravo za povzročanje visokih temperatur oskrbujejo z električno energijo 8000 kilovатов trije generatorji, ki so jih zgradili prav v ta namen.

V londonskem parku Battersea so imeli pred kratkim svojevrstno kolesarsko dirko, na kateri so smeli nastopiti tekmovalci z vsaj tri desetletja starimi vozili. Posnetek kaže dirkača na značilnem visokem kolesu, izdelanem leta 1887

Bankovci v žitu

Guidermo Zerdinos iz Zamore v Španiji je stresel vrečo pšenice v grod, potem pa se je mlina nekam čudno zatikal. Mlinar je pogledal v grod in ugotovil, da se hkrati z žitom meljejo tudi bankovci. Kasneje je povedal kmet, ki je pripeljal žito v mlin, da je hranil v vreči 22.000 pezet.

Primerno ime

Bolgarski inženir Pančev, ki se je izselil na Novo Zelandijo, je sprejel tamkajšnje državljanstvo, hkrati pa se je spremenil tudi ime. Zdej se piše Kring Kong in ima torej ime po gorili iz znanega stripa. Naj povemo, da si je inženir izbral novo ime v skladu s svojo postavo, saj je visok dva metra in tehta 180 kg.

Drobne ZANIMIVOSTI

MATI S 15 NEZAKONSKIMI OTROKI

Rose Slezinger iz Zahodne Nemčije je nedavno izvedela, da ima 15 nezakonitih otrok. Zakon, ki ga je sklenila leta 1928, so razveljavili, ker je bil Rosin pokojni mož že prej enkrat pogočen.

ZBIRKA SLADKORJA

Kot piše neki zahodnonemški list, ima upokojenec iz Nürnberga zbirko 5000 zavojčkov sladkornih kock z vsakega sveta. Pravi, da so v njegovi zbirki proizvedli vseh sladkornih tovarn na svetu.

SLEPOTA V AMERIKI

V minulih nekaj letih ugotovljajo ameriški statistični uradi občutno naraščanje oslepelih, oziroma »slabitev vida« pred določeno življenjsko dobo. Ti podatki omenjajo med drugim, da je na primer lani pri nesrečah izgubilo vid 27.000 ljudi.

OKO ZA KOMIKA

Znani italijanski komik Toto (Antonio de Curtis), ki smo ga videli pri nas v filmu »Turek, Napolitane«, se je v Palermu onesvestil med predstavo. Kri mu je zalila levo oko. Da priljubljeni komik ne bi oslepel, je osemnajst ljudi ponudilo po eno zdravo oko.

NIC VEČ »PICTURE POSTE«

Znani angleški ilustrirani časopis »Picture Post«, ki je imel do nedavnega 900.000 naklade, bo s 1. julijem zaradi upadanja števila naročnikov in visokih režijskih stroškov nehaj izhajati.

NAJVEČJE PETROLEJSKO PRISTANIŠČE

Za največje petrolejsko pristanišče na evropski celinii velja holandski Rotterdam, kjer iztovarje povprečno po 14 milijonov nafte in petrolejskih izdelkov na leto. Lani so poslali v Zahodno Nemčijo 2.500.000 ton goriva. Blizu Rotterdamu je čistilnica Pernia, ki velja prav tako za največjo v Evropi, njena letna zmogljivost pa znaša 15 milijonov ton.

POŽAR NA ANTARKTIKI

Največje ameriško oporišče na Antarktiki je pred dnevi zajel hud požar. Pri nesreči ni bil prizadet noben član odprave, gmotne škode pa je okoli 100.000 dolarjev. Vzroki požara še niso znani.

Takole je zdrknila na stran stožasta strela na velikem mizarstvu v turškem kraju Bolu, kjer je bil potres, ki na srečo ni napravil hušje škode

VIOLINA S PETIMI STRUNAMI

Mojstri glasbenih instrumentov iz nemškega Erlangena so izdelali najnovejšo glasbilo: violino s petimi strunami. Na zunaj je podobna hrčki, peti struna, ki je ugašena na C, pa se samo tresi in krepi jakost drugih tonov. Strokovnjaki napovedujejo novemu instrumentu lepo bodočnost.

RAKETA JE UŠLA

NA DALJAVO KRMARJENI IZSTRELEK »ATLAS« SE JE IZMUZNIL NADZORSTVU STROKOVNJAKOV

- Pred kratkim so v Cape Kenneverallu (ZDA) prvič v navzočnosti novinarjev izstrelili medcelinsko raketo tipa »Atlas«, da bi javnosti pokazali delovanje ene najmočnejših raket, kar jih je doslej izdelala severnoameriška mornarica. Gledalci pa so bili presenečeni, ko so videli, kako se raketa strmoglavila k tlom in zgorela, še preden je dosegla del napovedane višine.

Po mnenju opazovalcev tak izid poskusa nedvomno ni bil predviden, čeprav je objavila mornarica preprosto poročilo, da je »raketa padla«. Eden največjih ameriških listov je zapisal, da je ta poskus stal Združene države milijon dolarjev in da bodo znanstveniki najkasneje v letu dni izpopolnili medcelinsko raketo.

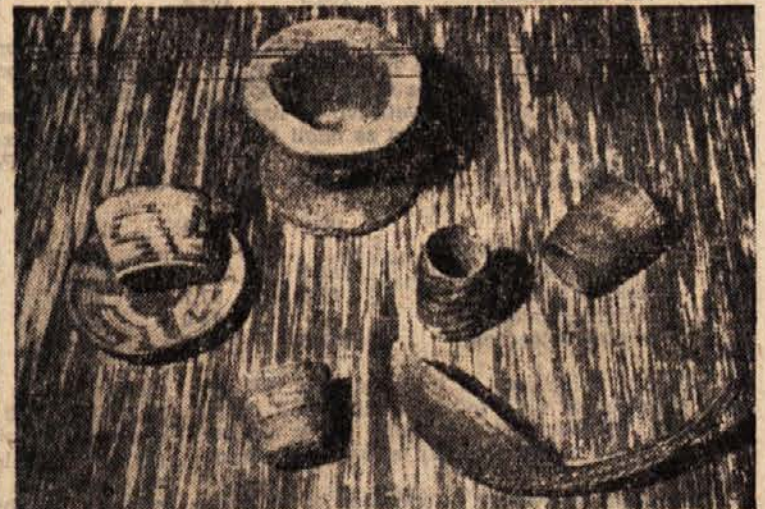
Raketni izstrelak »Atlas«, ki je dolg okoli 30 m, se je povzpelo 1800 m visoko, nato pa je strmoglavil. Najprej so se pokazali ognjeni zublji, nato pa je raketa eksplodirala. Opazovalci so stali na obrežju kakih pet milj vstran od kraja, kjer so raketo izstrelili.

Medcelinskim raketam so namenili v mednarodni obojevalni tekmi pomembno nalogo, saj naj bi ti izstrelki z veliko hitrostjo preleteli razdaljo med kontinenti. Tako so na primer trdili o izstrelku »Atlas«, da znaša njegov akcijski radij 5500 milj, to se pravi, da bi lahko preletel večjo raz-

daljo od one med Moskvo in New Yorkom. Napovedovali so, da bo

letela ta raketa s hitrostjo 15.000 milj na uro.

V Washingtonu niso potrdili tistega, kar so zapisali nekateri listi, namreč da je stala ta raketa Združene države milijon dolarjev. Novinarji so izvedeli le to, da so dobile ameriške letalske sile nekaj milijard dolarjev za preizkušanje usmerjenih izstrelkov. Neuspeh pri prvem javnem poskusu kaže, da se to orožje še vedno lahko izmakne nadzorstvu tistih, ki so ga izdelali.

V turškem etnografskem muzeju hranijo številne potrošne predmete davnih človeških rodov na raznih koncih našega planeta, med drugim tudi preprosto oblikovano in lepo rezljano kuhinjsko posodo eskimskih plemen na Aljaski

Za dobro valjo

»Levico držiš prenizko, desnico previsoko, zraven pa kar naprej pogleduješ proti snemalni kameri.«

»Končno civilizacija!«

REŠIL SE JE

Janko Veselinović je nekoč pripovedoval prijateljem, kako je prejšnjo noč za las ušel smrti. »Saj veste, v kakšni sobi stanujem. Stara je, strop je strohnel, v najhujšem naliču je sinoči zgrmela streha prav na mojo posteljo.«

»In kako si ostal živ?« je nekdo hotel vedeti.

»Na srečo se je to zgodilo pred polnočjo, takrat pa mene nikoli ni doma.«

PRAVI CHAPLIN

V newyorškem klubu je nekdo dal opazke na tuj račun, hkrati pa se je spotikal tudi ob nekatere navzoče. V kotu je opazil mirnega moža, pa ni v njem spoznal Charlija Chaplina.

»Kaj ste po poklicu?« ga je nenadoma vprašal.

»Filmski igralec.«

»Hm, me zelo veseli. Zelim vam, da bi postali drugi Charlie Chaplin.«

»Hvala,« je mirno odgovoril Chaplin, »ne bi rad postal drugi, ker sem že tisti prvi.«

SASO LOVSIN

SPET MED ŠENTFLORIJANCI

(FANTAZIJSKA FARSA)

»Taka odpoved je toliko bolj potrebna sedaj,« mu je rekel načelnik oddelka za Dolino Šentflorijansko, »ker smo ti izbrali posebno vlogo, da bi kar najbolje ugotovili vzroke sedanjim razmeram med šentflorijanskimi znanstveniki in strokovnjaki. Sedaj boš študent.«

Ni bilo dolgo, ko se je izkazalo, da se lahko tudi v Peklu vlačijo kakšen načelnik na repu dogodkov. Konkordat je taval kakor mesečen z enega konca prestolnice Doline Šentflorijanske na drugi in iskal stanovanje. Ni ga našel. Svetovali so mu, naj začne z oglasi. Bilo je zaman, zakaj šifre »Žitnica države«, »Mesto onkraj meje«, »Umetna vlakna« in podobne, so že zdavnaj načeli zobje povečane proizvodnje in uvoza artiklov za široko potrošnjo.

Minila sta dva meseca in Konkordat je poslušal le eno predavanje na visoki šoli. Ves preostali čas je porabil za to, da se je trafil z mislijo, kjer naj dobi stredo nad glavo. Če se njegovemu Sefu ne bi nekega dne zazdelo čudno, zakaj ni nobenega Konkordatovega poročila, bi se stvar utegnila zavleči še za nekaj mesecev.

Foklkeal je načelnika oddelka za Dolino Šentflorijansko in ga povprašal, zakaj ni glasu od Konkordata.

»Konkordat je izprijer,« je menil načelnik. »Brez denarja in ženske sploh ne zna delati. Dva meseca že išče stanovanje, pa ga še ni našel.«

Sef je premeril načelnika od pete do glave, rekel pa ni ničesar. Sele čez čas je dejal: »Zvečer mu želim dati sam navodila. Obvestite ga.«

Tri dni pozneje je Konkordat obrat, zlikan in postaven naprosil v kavarni mikavno gospo, če sme prisesti. Dovolila mu je in kakor je ob takih priložnostih navada, jo je Konkordat poskušal zaplesti v pogovor. Sprva je bila kajpak zadržana, potem pa se je razvnela. Tedaj je Konkordat prešel v napad, zakaj Sef mu je sporočil, da je gospa užitvalka lepega stanovanja, ki je v njem zadnji dve leti poskušala gojiti mačke, kanarčke in papige, ne da bi se ogrela za kakšno od teh živalic.

Konkordat ji je dvoril. govoril o njej, govoril o sebi in spet dvoril, potem pa je iznenada omenil še svojo stanovanjsko stisko, visoko nagrado, ki jo ponuja, nakar ji je spet dvoril in govoril o njej in o sebi.

Naslednjega dne sta se videla zopet. Nekaj večerov potem sta bila v baru. Po baru je Konkordat pred njenim stanovanjem hlinil toliko slabost, da bi bilo neodpustljivo, če ga ne bi popeljala noter ter mu pomagala z obkladkom.

Tako se je Konkordat vselil v novo stanovanje. Od tistega dne je začel pridno študirati in v najkrajšem času se je s slovitim šentflorijanskim profesorjem dogovoril za diplomsko nalogo.

Izbral si je najtežavnejšo.

»Veseli me, da sem naposled našel študenta,« mu je rekel profesor, »ki se bo lotil take teme. Toda vnaprej bi vas želel opozoriti na težave, ki jih boste imeli. Najbolj vas bo oviralo to, da nimamo svojih laboratorijev. Medtem ko smo gradili v Dolini, kar je že prišlo komu na misel,« je ostro rekel – in pri tem mislil na predstojnika nekega znanstvenega zavoda, ki se z njim spričlo najrazličnejših recipročnih dokazov pozornosti prijateljstva in nestrpnosti živa nista mogli trpeti, »je visoka šola ostala tako, rekoč praznih rok. Z marljivim delom vam podobnih študentov bomo dokazali ta gospodarski in znanstveni nonsens ter onemogočili nekatere šarlatane in »bleferje«. Dobiti moramo ali njegove laboratorije ali pa nam naj postavijo nove.«

Profesor si je nato obrisal potno čelo, snel očala, se zravnal, nato pa patetično vzdihnil: »Jaz sem za prvo, saj je treba onim škodljivcem, ki niso opravičili svojega obstoja, spodrezati korenine, ki z njimi kakor polipi sesajo narodovo kri.«

Konkordat je kimal, doma pa je zapisal v profesorjev kartotečni list: »Zavedajoč se, da mladi ljudje iščejo idealov, jim vcepilja sovraštvo do ljudi, ki bi jih bilo po njegovem treba spodnesti.«

Kmalu je spoznal, da mora izstavljeni kartotečne liste tudi za svoje kolege – študente. Izkazalo se je namreč, da so razdeljeni na pristaše tega ali onega profesorja ali znanstvenika, ker so jih le-ti cepili z brstiči svoje nestrpnosti.

Prav tedaj, ko ga je začela zanimati še »altera pars«, mu je njegova lepa gospa odpovedala stanovanje.

Konkordat, ki je stvar razumel, je po radiu zaprosil direktno zvezo s šefom.

»Ven me meče,« je rekel Sefu.

»Zakaj?«

»Pravi, da bo vzela na stanovanje svojo nečakinjo.«

»Kaj pa ima v resnici za bregom?«

»Mislim, da je kriva moja izjava.«

»Kakšna?«

»No, tista, glede žensk, ki sem jo moral dati in podpisati načelniku, preden sem prišel poslednjič med Šentflorijance,« je rekel Konkordat in vse podrobno obrazložil nekoliko presenečenemu Sefu.

»Pa vendar ne boš rekel, da je še nisi prekršil?« je vprašal Sef.

Konkordat je molčal od zadrege.

»No, odgovoril« ga je Sef očetovalsko spodbujal.

»Sem, vendar le tu in tam, kradoma.«

»Potem bi bilo nemara dobro, če bi se začel ukvarjati s tatvinami velikega formata,« mu je rekel Sef pedagoško in blago ter komaj prikril smeh v svojem glasu.

Konkordatov študij se je nekoliko zavlekel. Zato je moral čez dober mesec malce bolj pritisniti. Toda kmalu je spoznal, da se ne bi mogel v roku pripraviti na diplomu, če ne bi opravil nekaterih del v laboratorijih znanstvenika, ki si je bil v laseh z njegovim profesorjem.

Kolegi so mu tu, kajpak, odsvetovali. »Razen tega te bo vrgel po stopnicah,« so menili, »ko bo zvedel, čigav učenec si.«